

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

**dokonanej w dniach 10-11 stycznia 2015r. na kierunku *ekonomia*
prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów I i II stopnia
realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych
o profilu ogólnoakademickim
na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych
w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Grażyna Trzpiot, członek PKA,
- prof. dr hab. Stanisław Czaja, ekspert PKA,
- mgr Edyta Lasota-Bełzek, ekspert PKA,
- Michał Wiśniewski, ekspert PKA, przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Przesłanką przeprowadzenia wizytacji na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim na kierunku *ekonomia* jest własna inicjatywa Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja została przeprowadzona w związku z upływem okresu na jaki została wydana ocena na wyżej wymienionym kierunku studiów. Wizytacja ta jest przeprowadzana po raz kolejny.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z przepisami i obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie sporządzonej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonej hospitacji zajęć, analizy prac dokumentujących osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, w tym prac dyplomowych, spotkań z nauczycielami akademickimi i studentami ocenianego kierunku studiów oraz przedstawionej bazy dydaktycznej, w której prowadzone są zajęcia dydaktyczne.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim została utworzona decyzją Ministra Edukacji Narodowej DNS 3-0145-51/AM/96 z dnia 19.03.1996 r. określającą, iż ogólny kierunek działalności Uczelni polegać będzie na kształceniu w systemie wyższych studiów zawodowych na kierunku *ekonomia*. Początkowo nazwa Uczelni brzmiała Wyższa Szkoła Biznesu i została zmieniona na obecną decyzją DNS 1-0143-20/98/JL Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14.05.1998 r.

WSBiP funkcjonuje od 20 lat na lokalnym rynku usług edukacyjnych. Jest największą Uczelnią w 70-tysięcznym Ostrowcu Świętokrzyskim. W mieście tym posiada swój Wydział Zamiejscowy także Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach, która

kształci na kierunku *logistyka*. Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości zawdzięcza swoją dobrą pozycję na rynku zarówno wysokiej jakości kształcenia (potwierdzonej w minionym roku trzema pozytywnymi uchwałami PKA na wizytowanych kierunkach), jak i szerokiej palecie oferowanych studiów, obejmującej następujące kierunki:

a) Studia II stopnia: *ekonomia, pielęgniarstwo*;

b) Studia I stopnia inżynierskie: *geodezja i kartografia*;

c) Studia I stopnia licencjackie: *ekonomia, turystyka i rekreacja, bezpieczeństwo narodowe, pedagogika, filologia, zdrowie publiczne, pielęgniarstwo*.

Atutem WSBiP jest przede wszystkim to, że umożliwia kształcenie zarówno na studiach I jak i II stopnia. Również kondycja finansowa Uczelni jest dobra, rok 2014 zakończyła ona z dodatnim wynikiem finansowym.

WSBiP wypełnia swoją misję, która brzmi: „*Kształtujemy w studentach potrzebę permanentnego poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności praktycznych jako warunku koniecznego do osiągnięcia sukcesu zawodowego i społecznego*”. W tak sprecyzowaną misję wpisana jest potrzeba zagwarantowania jak najlepszej jakości kształcenia, co wiąże się z koniecznością wdrażania i ustawicznego doskonalenia procedur zapewnienia i utrzymania jakości nauczania.

Koncepcja kształcenia prawidłowo nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych. Ta ostatnia została przyjęta Uchwałą Nr 6/2014 Rady Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych WSBiP z dnia 18 maja 2014 roku w sprawie przyjęcia strategii Wydziału na lata 2014 - 2017. W dokumencie tym, strategia została podzielona na dwie części: część diagnostyczną (analiza SWOT) oraz prognostyczną (wizja i cele strategiczne Wydziału). Elementy składowe analizowanego dokumentu obejmują cztery podstawowe moduły:

a. dydaktyka;

b. działalność naukowo-badawcza i komercjalizacja wyników badań;

c. współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym;

d. organizacja i zarządzanie Wydziałem Nauk Społecznych i Technicznych.

W każdym z tych obszarów strategia precyzuje cele główne i szczegółowe oraz sekwencję działań podejmowanych dla ich realizacji.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono bogatą dokumentację charakteryzującą relacje Uczelni z otoczeniem, jednakże nie dano do wglądu strategii rozwoju WSBiP, co uniemożliwia jednoznaczną odpowiedź na pytanie: na ile strategia rozwoju Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych wkomponowuje się w strategię rozwoju całej Uczelni i jakie są w związku z tym perspektywy utrzymania i rozwoju ocenianego kierunku studiów.

Program kształcenia na kierunku *ekonomia* trudno ocenić jako bardzo innowacyjny oraz uwzględniający uwarunkowania sytuacyjne, w jakich funkcjonuje Wydział Nauk Społecznych i Technicznych. Dotychczasowa innowacyjność tego programu i jego elastyczność jest niewielka. Korzystniej natomiast prezentują się deklaracje zmian w tej sferze. Zarówno z Raportu Samooceny, jak i zapowiedzi władz dziekańskich i rektorskich składanych podczas wizytacji wynika zamiar rozwijania różnorodności oferty kształcenia. Przejawia się on między innymi w:

- antycypacji zmian związanych z przejściem z profilu ogólnoakademickiego na praktyczny w terminie przewidzianym ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym;

- dalszej aktywizacji współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, w tym przede wszystkim ze środowiskiem przedsiębiorców i samorządem gospodarczym, celem lepszego dostosowania zakładanych efektów kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy;

- działaniach na rzecz komercjalizacji działalności naukowo-badawczej poprzez jej powiązanie z oczekiwaniami i potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego;

- włączaniu lokalnych szkół ponadgimnazjalnych w proces ustalania i opiniowania efektów kształcenia i programów nauczania na kierunku *ekonomia* celem poszukiwania nowatorskich ścieżek edukacyjnych;

- wprowadzeniu do oferty dydaktycznej specjalności „*Ekonomika finansów i rachunkowości*”;

1.2).

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest pochodną wieloletnich doświadczeń władz, kadry akademickiej i wniosków płynących z kontaktów z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorstw i organizacji. Senat Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. zatwierdził Uchwałą nr 6/2012 z dnia 31 marca 2012r. program i efekty kształcenia dla studiów I stopnia na kierunku *ekonomia* (profil ogólnoakademicki) prowadzonym przez Wydział Nauk Społecznych i Technicznych. Kolejną Uchwałą nr 7/2012 z dnia 31 marca 2012r. Senat Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. zatwierdził program i efekty kształcenia dla studiów II stopnia na kierunku *ekonomia* (profil ogólnoakademicki) prowadzonym przez Wydział Nauk Społecznych i Technicznych. Obecny program kształcenia został znowelizowany i zaakceptowany przez Radę Wydziału w dniu 26 października 2013 roku. W posiedzeniu tego gremium nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni. W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rady Wydziału, w trakcie których zostały zatwierdzone wymienione wyżej dokumenty.

W procesie określania koncepcji, celów i efektów kształcenia uczestniczyli studenci. Brali oni aktywny udział w posiedzeniach Senatu oraz Rady Wydziału. Zgodnie z Art. 61 ust. 3 oraz Art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365). Studenci posiadają w organach uchwałodawczych ustawowe przedstawicielstwo, które ma realny wpływ na proces kształcenia co wynika z protokołów posiedzeń organów kolegialnych Uczelni. Studenci uczestniczą również w pracach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Na podstawie dokumentacji przedstawionej w trakcie wizytacji, należy stwierdzić, że został spełniony art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365). Programy i plany kształcenia są bowiem opiniowane przez właściwy organ Samorządu Studenckiego. W opinii studentów proponowane przez Samorząd Studentów zmiany w programach kształcenia są uwzględniane, aczkolwiek podczas spotkania nie potrafili oni wskazać owych korekt. W celu zapewnienia udziału w procesie określania koncepcji kształcenia szerokiemu gronu studentów, przeprowadzany jest proces ankietyzacji, umożliwiający studentom ocenę prowadzonych zajęć oraz badający opinię studentów o programie kształcenia.

Nieco słabiej prezentuje się kwestia uczestnictwa innych interesariuszy wewnętrznych w weryfikacji i korekcie programów studiów. Większość wykładowców nie formułowała uwag na temat określania koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku, w tym określania profilu, celów oraz efektów kształcenia, a także identyfikowania perspektyw rozwoju kierunku. Większe zaangażowanie obserwuje się u pracowników pełniących funkcje kierownicze w katedrze, na wydziale oraz w Uczelni.

WSBiP wypracowała odpowiednie procedury weryfikacji koncepcji kształcenia wśród interesariuszy zewnętrznych. Zespołowi Oceniającemu PKA przedstawiono kompleksowy katalog dokumentów pt. „Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym”. Znajdują się w nim protokoły spotkań (z ubiegłego roku) z wiodącymi interesariuszami, między innymi takimi jak:

- Dyrektor Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim;
- Starszy Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców w Ostrowcu Świętokrzyskim;
- Przedstawiciel „BC LDS” Bobkiewicz Cholewiński Sp.J;
- Przedstawiciel Agencji Rozwoju Lokalnego w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Ponadto w spotkaniach z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego uczestniczyli: Starosta Powiatu Limanowskiego, Skarbnik Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego, Naczelnik Wydziału Infrastruktury Komunalnej Urzędu Miasta Ostrowca Św., Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu Starostwa Powiatowego w Ostrowcu Świętokrzyskim i inni

Ważną i cenną inicjatywą było również powołanie Rady Ekspertkiej (uchwała nr 16/2014). Ponadto interesariusze zewnętrzni uczestniczyli w konsultacjach dotyczących programu kształcenia na kierunku *ekonomia*. Harmonogram takich spotkań na rok akademicki 2014/2015 reguluje Zarządzenie Dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych WSBiP z dnia 30 sierpnia 2014 roku. Zakres współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym określa Regulamin współpracy z

interesariuszami zewnętrznymi, przyjęty przez Radę Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych 18 maja 2014 r. W chwili obecnej na Wydziałowej Liście Interesariuszy Zewnętrznych znajdują się 24 podmioty, w tym 16 podmiotów afiliowanych przy kierunku *ekonomia*. W tej kategorii mieszczą się: organy samorządu terytorialnego – 5, przedsiębiorcy – 6, placówki oświatowe – 2, organy samorządu gospodarczego – 2, organizacje pozarządowe – 1. Interesariusze zewnętrzni reprezentowani są w Radzie Ekspertckiej Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych. Ambasadorami WSBiP jest ponad 500 słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Odrębną grupę interesariuszy zewnętrznych stanowią przedstawiciele krajowych i zagranicznych Uczelni, z którymi WSBiP współpracuje i korzysta z ich doświadczeń. Są to między innymi:

- Narodowy Uniwersytet Akademia Ostrogska (Ukraina);
- Vysoka Skola Bezpečnostného Manažérstva v Košiciach (Słowacja);
- Akadémia Ozbrojených Síł Generála Milana Rastislava Štefánika (Słowacja);
- Lwowski Narodowy Uniwersytet Rolniczy (Ukraina).

Podsumowując można stwierdzić, że Uczelnia angażuje w odpowiednim stopniu interesariuszy wewnętrznych, zarówno w proces określenia koncepcji kierunku, jak również opracowanie efektów i programów kształcenia. Pozytywnie należy ocenić również relacje Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi. Obecny stan współpracy i nadanie wysokiej rangi interesariuszom zewnętrznym w strategii Wydziału pozwala wnioskować, że władze Wydziału będą konsekwentnie rozwijały ten obszar współpracy w celu doskonalenia i koncepcji i programu kształcenia na kierunku *ekonomia*.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: znacząco)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Program kształcenia na kierunku „ekonomia” nie uwzględnia uwarunkowań sytuacyjnych, w jakich funkcjonuje Wydział. Dotychczasowa jego innowacyjność i elastyczność jest niewielka. Zastrzeżenia budzi również to, że Zespołowi Oceniającemu nie przedłożono strategii rozwoju Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, co uniemożliwia jednoznaczną odpowiedź na pytanie na ile strategia Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych wkomponowuje się w strategię rozwoju całej Uczelni i jakie są w związku z tym perspektywy utrzymania i rozwoju ocenianego kierunku studiów.

1.2) Udział interesariuszy zewnętrznych należy uznać za odpowiedni. Ich aktywność odnosi się do oceny efektów kształcenia i analizy struktury programów studiów. Na podkreślenie zasługuje duża aktywność władz dziekańskich w tym obszarze, jaka miała miejsce w minionym roku. Konieczne jest jednakże dalsze rozwijanie tej sfery budowy coraz lepszych relacji z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Studenci aktywnie uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia ocenianego kierunku. Programy i plany kształcenia są przez ich przedstawicieli opiniowane zgodnie z przepisami ustawy.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały zatwierdzone w drodze: Uchwały nr 6/2012 Senatu Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. z dnia 31 marca 2012 r. w sprawie zatwierdzenia programu kształcenia dla studiów I stopnia na kierunku *ekonomia* prowadzonym przez Wydział Nauk Społecznych i Technicznych oraz Uchwały nr 7/2012

Senatu Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. z dnia 31 marca 2012 r. w sprawie zatwierdzenia programu kształcenia dla studiów II stopnia na kierunku *ekonomia* prowadzonym przez Wydział Nauk Społecznych i Technicznych.

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału Zarządzania, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów kształcenia, utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą.

Zgodnie ze znowelizowanym Prawem o szkolnictwie wyższym od roku akademickiego 2012/2013 przebudowano koncepcję kształcenia spójnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji i koncepcją ich wprowadzania w szkolnictwie wyższym w Polsce oraz procedurami wewnętrznymi, obowiązującymi w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. Plany studiów oraz program kształcenia opracowano dla obszaru nauk społecznych.

Kierunek *ekonomia* został wyodrębniony z obszaru nauk społecznych, jako studia jednoobszarowe. Według informacji zawartej w programie kształcenia, efekty kierunku zostały przypisane do dziedziny nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia. Kierunek *ekonomia* należy do dziedziny nauk ekonomicznych, zdefiniowane kierunkowe efekty kształcenia są zbieżne z efektami kształcenia z tej dziedziny. Cele i efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów odpowiadają efektom kształcenia określonym dla studiów o profilu ogólnoakademickim w ramach obszaru nauk społecznych. W Raporcie Samooceny oraz w programach studiów (a także w systemie POLON) podano, że efekty kształcenia odnoszą się do obszaru nauk społecznych, natomiast nie sprecyzowano w jakich dyscyplinach (podstawowych i ewentualnie uzupełniających) się lokują. Kompleksowa analiza deklarowanych efektów kształcenia każe wnioskować, że lokują się one w:

- obszarze nauk społecznych;
- dziedzinie nauk ekonomicznych; dziedzinie nauk prawnych;
- dyscyplinie podstawowej ekonomia oraz dyscyplinach uzupełniających: nauki o zarządzaniu, finanse, prawo.

Ogólne efekty kształcenia sformułowane są dla kierunku oraz szczegółowe na poziomie każdego przedmiotu. Dla ocenianego kierunku dla studiów pierwszego stopnia zostało sformułowanych łącznie 56 efektów kierunkowych (W–21, U–24 oraz KS–11). Program studiów drugiego stopnia obejmuje łącznie 53 efekty kierunkowe (W–20, U–21 oraz KS–12). Przy formułowaniu efektów kierunkowych zostały wykorzystane wszystkie efekty obszarowe przewidziane dla obszaru nauk społecznych, z uwzględnieniem ich struktury (wiedza, umiejętności i kwalifikacje społeczne).

Przyjęte cele oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia* zostały opracowane w sposób prawidłowy i odpowiadają obszarowym efektom kształcenia dla nauk społecznych. Wskazują one ogólne cele kształcenia, treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, organizację treści kształcenia obejmującą przedmioty ujęte w ramach planu studiów, godziny i punkty ECTS, opis sylwetki absolwenta oraz określenie sposobu weryfikowania i dokumentacji efektów kształcenia. Określenie celów i efektów kształcenia jest prawidłowe z punktu zasad Krajowych Ram Kwalifikacji.

W odniesieniu do ocenianego kierunku studiów można stwierdzić, że występuje niezbędna zgodność założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Kierunek studiów jest odpowiednio powiązany z przyjętą w Uczelni koncepcją kształcenia. Specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia są spójne. Przy opracowaniu efektów kształcenia i programu kształcenia uwzględniono w niezbędnym zakresie opinie i wymagania przedstawicieli praktyki gospodarczych i instytucji zatrudniających absolwentów. Nie zasięgnięto natomiast w formie zinstytucjonalizowanej opinii absolwentów.

W programie kształcenia prawidłowo pokazany jest związek danego przedmiotu z kierunkowymi efektami kształcenia. Poszczególne efekty przedmiotowe odwołują się do efektów

kierunkowych. W oparciu o tę zależność skonstruowano matrycę efektów kształcenia i wykazano spójność pomiędzy przedmiotem (jego celem), a kierunkowymi efektami kształcenia.

Plan studiów ma przejrzystą strukturę z podziałem na semestry i moduły (m.in. grupa przedmiotów podstawowych, kierunkowych, specjalnościowych). Przyjęta koncepcja opisu programu kształcenia nie zakłada osobnych efektów kształcenia sformułowanych na poziomie modułów rozumianych jako grupy przedmiotów. Opis założonych efektów kształcenia uwzględnia wiedzę, umiejętności oraz kompetencje, które są charakterystyczne dla obszaru nauk społecznych, w dziedzinie nauk ekonomicznych.

Każdy z efektów kierunkowych jest realizowany przez kilka lub kilkanaście przedmiotów. Związek pomiędzy przedmiotami a efektami kierunkowymi jest logiczny, pokazany w sposób umożliwiający określenie stopnia ważności przedmiotów w realizacji efektu (zaznaczona jest istotność tej zależności).

Efekty kształcenia dotyczą również praktyk zawodowych. Dokument „Regulamin Praktyk Studenckich Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim” precyzuje sposób realizacji praktyk zawodowych. Regulamin określa cel ogólny oraz cele szczegółowe realizacji praktyk studenckich. Nadzór nad organizacją i przebiegiem praktyk Uczelni sprawuje Kierownik praktyk studenckich WSBiP powołany przez Rektora Uczelni, natomiast za merytoryczną realizację praktyk studenckich odpowiada Opiekun praktyk, wyznaczony przez Kierownika Katedry Ekonomii. Obowiązuje również Zarządzenie Rektora nr 17/2007 z dnia 29 września w sprawie organizacji praktycznego kształcenia studentów. Praktyka zawodowa posiada kartę przedmiotu - sylabus (I stopień studiów, 4 ECTS).

Efekty kształcenia zostały opracowane dla studiów o profilu ogólnoakademickim i uwzględniają wymagania sformułowane dla obszaru nauk społecznych, do którego należy kierunek *ekonomia*. Podsumowując można stwierdzić, że efekty sformułowane dla modułów (przedmiotów oraz praktyki zawodowej) są powiązane z efektami ogólnymi (kierunkowymi) i umożliwiają ich realizację.

Podczas pierwszych zajęć studenci ocenianego kierunku, zostają zaznajomieni z zakładanymi efektami kształcenia przez nauczycieli akademickich prowadzących przedmioty. Opisu założonych efektów kształcenia dla kierunku *ekonomia* stanowi załącznik do uchwały Rady Wydziału (nie przedstawiono uchwały Senatu), ponadto występuje w osobnych dokumentach „Program studiów na kierunku „*ekonomia*” oraz Plan studiów na kierunku *ekonomia* odpowiednio dla I i II stopnia studiów. Dokumenty te są ogólnodostępne w Uczelni.

2.2)

Efekty kierunkowe, ocenianego kierunku w dużym stopniu opierają się na treści efektów obszarowych z zakresu nauk społecznych, a jednocześnie zostały sformułowane w sposób czytelny, zrozumiały i sprawdzalny. Zapisy efektów są poprawne językowo i merytorycznie. Zapis niektórych efektów kierunkowych jest zbieżny z efektami obszarowymi. Prawie każdy z efektów kierunkowych w zakresie wiedzy i umiejętności nawiązuje w swojej treści do zagadnień związanych z dyscypliną, do których te efekty się odnoszą.

W przypadku poszczególnych przedmiotów sformułowane są efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Sposób sformułowania efektów przedmiotowych nie budzi wątpliwości, co do ich jasności i komunikatywności.

Podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA studenci jednoznacznie deklarowali, że rozumieją zakładane do osiągnięcia podczas studiów efekty kształcenia, co wynika zarówno ze sposobu ich formułowania, jak i prezentowania studentom. W ich ocenie zakładane efekty są zrozumiałe, spójne oraz pozwalają weryfikację stopnia realizacji.

2.3)

Na system weryfikacji efektów kształcenia składają się: zaliczenia cząstkowe na poziomie poszczególnych przedmiotów, weryfikacja efektów w procesie dyplomowania oraz realizacja praktyk zawodowych. W programie kształcenia na poziomie przedmiotów określone są ramowe

oraz szczegółowe zasady oceny studentów. Szczegółowe efekty kształcenia zostały sformułowane w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W sylabusach zapisano wymagania, które student musi osiągnąć, aby zdać egzamin, otrzymać zaliczenie czy zaliczyć pracę kontrolną.

W „Regulaminie studiów” zapisano zasady, które dotyczą standardów oceny. Analiza tych zasad pozwala stwierdzić, że system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje sprawdzenie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych oraz wszystkie etapy kształcenia. Rozwiązania przyjęte w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim nie odbiegają od zasad powszechnie stosowanych przez inne Uczelnie kształcące na kierunku *ekonomia*.

Podstawowym elementem systemu oceny stopnia realizacji kierunkowych efektów kształcenia jest systematyczna ich weryfikacja na poziomie poszczególnych przedmiotów. W opisach przedmiotów na kierunku *ekonomia* znajdujemy takie elementy jak „metody dydaktyczne” i „narzędzia dydaktyczne”. W zapisie „formy oceny” ujęto w sylabusach weryfikację efektów kształcenia. W sylabusach znajdujemy zapisane wymogi zaliczenia przedmiotu na konkretną ocenę. Efekty w zakresie wiedzy i umiejętności są ujęte w ramy szczegółowych wymagań, które student musi osiągnąć, aby zdać egzamin, otrzymać zaliczenie czy zaliczyć pracę kontrolną.

W celu oceny możliwości weryfikacji i stopnia osiągnięcia efektów kształcenia z poszczególnych przedmiotów Zespół Oceniający PKA przeanalizował wybrane prace zaliczeniowe i egzaminacyjne. Na podstawie przeanalizowanych prac etapowych można stwierdzić, że na kierunku *ekonomia* istnieje możliwość weryfikowania efektów kształcenia, przy wykorzystaniu stosowanych metod zaliczeń i egzaminów. Prace są na ogół opisywane przez sprawdzającego, zaznaczana jest liczba punktów oraz ocena końcowa. Kryteria oceny nie budzą zastrzeżeń. Zdarzają się jednak przypadki niespełniania tych zasad. Przykładowo przedmiot: „Technologia informacyjna”, I rok niestacjonarne, II semestr, moduł ogólny wszystkie specjalności w ogóle nie został oceniony. Protokół zaliczający przedmiot (z dnia 09.01.2014) nie zawiera ocen, choć w sylabusie zapisano szczegółowe zasady. Jest to niezgodne z Regulaminem studiów (§9. Skala ocen).

Sposób weryfikacji założonych efektów kształcenia z punktu widzenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych został przeanalizowany również na etapie procesu dyplomowania. Na końcowym etapie procesu kształcenia, sposób weryfikacji efektów można ocenić odnosząc się do trybu i zasad dyplomowania. Ogólne zasady dyplomowania określone są w „Regulaminie studiów” (§ 17. Praca dyplomowa, § 18. Egzamin dyplomowy, § 19. Ukończenie studiów). Regulamin studiów szczegółowo reguluje cały przebieg procesu dyplomowania, w tym: tryb złożenia pracy i przeprowadzania egzaminu dyplomowego oraz warunki ukończenia studiów.

Istotnym narzędziem oceny systemu kształcenia, potwierdzającym osiągnięcie założonych efektów, jest analiza tematyki prac licencjackich. Przeanalizowano tematykę wybranych prac studentów kierunku *ekonomia*, którzy ukończyli studia pierwszego stopnia w ostatnich dwóch latach akademickich. Zdecydowana większość prac odpowiada standardowi kierunku. Tematyka prac dyplomowych jest zróżnicowana, od prac bezpośrednio związanych z ekonomią, poprzez prace obejmujące zagadnienia finansowe, po problemy logistyki czy zarządzania. Nie można tego jednoznacznie ocenić, ponieważ podział na triadę: ekonomia-finanse-zarządzanie jest co najmniej dyskusyjny. Granice pomiędzy poszczególnymi elementami są nieostre.

Przyjęte regulacje należy uznać za wyczerpujące i przejrzyste, wspierające skuteczność weryfikacji efektów w procesie dyplomowania. Proces dyplomowania stosowany w Katedrze Ekonomii, odnosząc się do tematyki prac dyplomowych, zasad przeprowadzania egzaminu dyplomowego ocenia się pozytywnie.

Egzamin dyplomowy odbywa się w formie ustnej przed komisją powołaną przez Dziekana. Na egzaminie dyplomowym student odpowiada na trzy pytania (dwa pytania z opublikowanej listy oraz jedno wybrane spośród dwóch przygotowanych przez recenzenta). Pytania na egzamin dyplomowy obejmują zagadnienia z zakresu ekonomii, o różnym stopniu szczegółowości, z elementami wiedzy z zakresu innych przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Kompleksowość odpowiedzi na nie daje dobry przekrój wiedzy, jaką student nabył w toku studiów.

Procedury oceny prac rygorowych nie wzbudzają zastrzeżeń, z dwoma wyjątkami. Po pierwsze, w ocenie prac i obronach relatywnie rzadko uczestniczą samodzielni pracownicy nauki: doktorzy habilitowani i profesorowie. Po drugie, wątpliwości dotyczą rang (wag) nadawanych w obliczaniu oceny końcowej na obronie. Przyjęto następujące wagi: (1) średnia ze studiów – 0,50; (2) oceny z recenzji – 0,25; (3) ocena z egzaminu dyplomowego – 0,25. Oznacza to sytuację pewnego niedoszacowania wyników ze studiów w stosunku do oceny pracy i egzaminu dyplomowego. Bardziej zasadne wydaje się podniesienie rangi średniej ze studiów do poziomu co najmniej 0,6 oceny na dyplomie.

Prawidłowość pomiaru efektów kształcenia odbywa się m.in. poprzez analizę wystawianych ocen, zarówno w sesji, jak również w procesie dyplomowania. Średnie oceny wystawione po semestrze letnim r.a. 2013/2014 mają następującą strukturę: na studiach I stopnia: 36% ogółu ocen to oceny bardzo dobre. Oceny dobre stanowią 31% oraz dobre plus 12%. Oceny bardzo dobre i dobre plus stanowią łącznie ponad 58% wszystkich ocen, co wykazuje tendencję do zawyżania ocen. Ocen dostatecznych wystawiono 13%, a dostatecznych plus 7%. Ocen niedostatecznych wystawiono 1%. Z kolei na studiach II stopnia: 54% ogółu ocen to oceny bardzo dobre. Oceny dobre stanowią 14% oraz dobre plus 8%. Oceny bardzo dobre i dobre plus stanowią łącznie ponad 76% wszystkich ocen, co także wykazuje tendencję do zawyżania ocen. Ocen dostatecznych wystawiono 16%, a dostatecznych plus 6%. Ocen niedostatecznych wystawiono 2%.

Podobne rozkłady ocen dotyczą również egzaminu dyplomowego. Struktura ocen na pierwszym stopniu studiów jest następująca: 52% ogółu ocen to oceny bardzo dobre. Oceny dobre stanowią 38%. Oceny bardzo dobre i dobre plus stanowią łącznie ponad 93% wszystkich ocen. Ocen dostatecznych wystawiono 3%, a dostatecznych plus 7%. Nie wystawiono ocen niedostatecznych. Na drugim stopniu studiów rozkład ocen na pierwszym stopniu studiów był następujący: 60% ogółu ocen to oceny bardzo dobre. Oceny plus dobre stanowią 3%, oceny dobre to 33%, a dostateczne stanowią 3% wszystkich ocen. Taka struktura ocen świadczy również o nieznacznej tendencji do ich zawyżania, jednak jest ona powodowana również specyfiką egzaminu dyplomowego (egzamin końcowy, pytania obejmują zagadnienia pracy, zagadnienia z kierunku są podawane wcześniej do wiadomości studentów). Ten obszar oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia powinien być systematycznie monitorowany.

Różnorodność i adekwatność w podejściu do weryfikacji zakładanych efektów kształcenia zasługuje na pozytywną ocenę. Zdaniem Zespołu Oceniającego PKA system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje sposoby weryfikacji, które są dla nich adekwatne.

Przepisy dotyczące standaryzacji wymagań znajdują się w Regulaminie studiów (§9. Skala ocen). Zapisano tam jedynie skalę ocen, bez szczegółowych kryteriów wystawienia oceny, tj. procentu wiedzy wymaganej na daną ocenę (tzw. wzorzec oceny). To nie gwarantuje zachowania standardu oceny, co zapewniłoby większą obiektywność wystawianych ocen. Szczegółowe zasady w zakresie standaryzacji wymagań znajdują się w opisach poszczególnych przedmiotów, w części „Formy oceny - szczegóły”. Reguły zapisane w tej części sylabusu odnoszą się przede wszystkim do efektów kształcenia, natomiast nie są określone warunki zaliczenia przedmiotu, szczególnie, gdy przedmiot składa się z kilku form zaliczenia (np. jakie elementy aktywności studenta brane są pod uwagę w ocenie końcowej, np. ocena z kolokwium, za aktywność za obecności na zajęciach, itp.). Student na podstawie tej części sylabusu nie ma pełnej wiedzy, jak są oceniane poszczególne rodzaje jego aktywności z danego przedmiotu.

Szczegółowe kryteria zaliczania przedmiotów opracowują wykładowcy. Podczas spotkania ze studentami standaryzacja stawianych im wymagań i obiektywizm oceniania zostały scharakteryzowane pozytywnie. Studenci stwierdzili, że mają zapewnioną możliwość wglądu do swoich prac w celu uzyskania informacji na temat popełnionych błędów.

Uczelnia podała skalę odsiewu w Raporcie Samooceny w syntetycznym ujęciu. Stopień odsiewu na studiach I stopnia wynosi 9,6% a na studiach II stopnia 12,5% i spowodowany jest rezygnacją ze studiów, skreśleniem z powodu: niezaliczenia semestru, braku opłat czesnego

niezłożenia pracy dyplomowej. Taki poziom odsiewu należy uznać za naturalny – taki, który nie wskazuje na niepożądane zjawiska w tym zakresie.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci wskazali, że warunki zaliczenia oraz wszelkie wymogi dotyczące przedmiotu przekazywane są im przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach w semestrze. Dzięki aktualizacji sylabusów na dostępnej platformie internetowej e-Dziedkanat zapewniony jest publiczny dostęp do opisu efektów kształcenia, planów studiów oraz sylabusów. Zasady oceniania przedstawione są również w sposób wyczerpujący i zrozumiały w Regulaminie Studiów Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim dostępnym na stronie internetowej Uczelni. Podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA, studenci wyrazili opinię, że zasady oceny określone w sylabusach są konsekwentnie przestrzegane przez nauczycieli akademickich. Przyjęto regułę systematycznego sprawdzania osiągnięcia efektów kształcenia poprzez kolokwia, prace zaliczeniowe oraz egzaminy pisemne i ustne.

Wydział Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim nie prowadzi kształcenia na odległość.

2.4)

Zgodnie z procedurą przyjętą w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim badanie karier zawodowych absolwentów spoczywa na Akademickim Inkubatorze Przedsiębiorczości. Jednostka aktualnie buduje system monitorowania losów (karier) absolwentów. Nie prowadzi w toku studiów edukacji na temat potrzeby realizacji badań tego rodzaju, motywując swoje działania tym, że posiada na kierunku *ekonomia* jako studentów osoby pracujące, które jedynie uzupełniają wykształcenie i nie zamierzają zmieniać miejsc zatrudnienia. Stosowana ankieta ma charakter bardzo ogólny i nie spotkała się w roku 2012/2013 z zainteresowaniem absolwentów. Zwrotność ankiet była bardzo mała (5 na 70). Planuje się realizację kolejnych badań w bieżącym roku akademickim. Ponadto Uczelnia skłania się do wypracowania bardziej bezpośrednich i długotrwałych relacji z absolwentami, które w przyszłości mogłyby zaowocować uczestnictwem absolwentów w kursach, szkoleniach, studiach podyplomowych i innych aktywnościach.

Podczas ostatnio prowadzonej akredytacji na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim Uczelnia uzyskała pozytywną ocenę jakości kształcenia, co potwierdza Uchwała Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej nr 641/2010 z dnia 7 lipca 2010 roku. Powyższa uchwała nie zawiera żadnych rekomendacji związanych z efektami kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Szczegółowa analiza 6 prac etapowych (załącznik 4) upoważnia Zespół Oceniający PKA do stwierdzenia, że ich merytoryczny poziom jest zróżnicowany. Generalnie sposoby oceny tych prac nie wzbudzają zastrzeżeń, ale są w tym względzie wyjątki. Dotyczą one tego, że w części spośród przedłożonych prac nie ma informacji na temat stosowanych kryteriów ocen.

Prace dyplomowe mają przede wszystkim charakter deskrypcyjny. Warstwa analityczno-wnioskowa jest z reguły dość prosta. Autorzy unikają wykorzystywania bardziej wysublimowanych technik czy metod analizy (na przykład statystyczno-ekonometrycznych, analizy systemowej czy studiów komparatywnych). Warstwa empiryczna poszczególnych prac jest dostateczna, a baza informacyjna poprawna.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego (ocena: w pełni).

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Sposób wyodrębnienia kierunku *ekonomia* z obszaru nauk społecznych jest formalnie prawidłowy. Właściwie podkreślona jest specyfika kierunku, która wynika, z dobrze scharakteryzowanej przez Katedrę Ekonomii koncepcji kształcenia. Na poziomie

poszczególnych przedmiotów sformułowane są efekty kształcenia. Związek pomiędzy efektami kierunkowymi a efektami szczegółowymi pokazany jest na ogół prawidłowo, z dużym stopniem szczegółowości, przez co można stwierdzić, że stosowany na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych system opisu zakładanych celów i efektów kształcenia pozwala na ich realizację.

2.2) Efekty kierunkowe są sformułowane w sposób zrozumiały. Zostały ujęte w sposób umożliwiający ich weryfikację. Studenci mają świadomość jakie są zakładane efekty kształcenia oraz znają cele kształcenia. W opinii studentów efekty kształcenia są zrozumiałe i sprawdzalne. Publikacja, udostępnienie oraz informacja o efektach kształcenia pozwala studentom na dokonanie rozróżnienia pomiędzy wiedzą, kompetencjami i umiejętnościami.

2.3) Wydział wypracował system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. System ten obejmuje weryfikację wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Systemem tym objęte są wszystkie etapy procesu kształcenia, m.in.: poszczególne przedmioty w toku studiów, proces dyplomowania oraz proces odbywania i kontroli praktyk zawodowych. Weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia odbywa się w sposób obiektywny. Wątpliwości na temat poziomu wymagań budzi bardzo niski odsetek ocen niedostatecznych (1% i 2% odpowiednio na I i II stopniu studiów) uzyskanych przez studentów podczas ostatniej sesji egzaminacyjnej (ocen bardzo dobrych na studiach I stopnia: było 36% ogółu, na II stopniu – 54%).

W zakresie przejrzystości systemu weryfikacji efektów kształcenia na kierunku *ekonomia* oceniana jednostka w pełni spełnia to kryterium. W opinii studentów system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest przejrzysty i zrozumiały.

2.4) Uczelnia znajduje się dopiero w fazie inicjowania systemu monitorowania losów zawodowych absolwentów. Znikomy stopień zwrotności ankiet stanowi barierę badań, którą należy wyeliminować. Za istotne uznaje się wdrożenie skuteczniejszego systemu badania karier zawodowych absolwentów WSBiP.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Program Studiów Wyższych i Plan Studiów dla kierunku *ekonomia* jest osobnym dokumentem, który obejmuje opis zakładanych efektów kształcenia oraz program studiów. Dokument ten obejmuje podstawowe informacje, takie jak m.in.: informacje o programie studiów, charakterystyka systemu ECTS, sposoby weryfikacji efektów kształcenia.

Częścią programu studiów jest plan studiów, który został zatwierdzony przez Radę Wydziału (Uchwała RW 1/2012 z 10.III.2012 dla I stopnia studiów oraz Uchwała RW 2/2012 z 10.III.2012 dla I stopnia studiów). Zespołowi Oceniającemu nie przedstawiono uchwał Senatu.

Program studiów wyższych w toku studiów I stopnia przewiduje dwa specjalnościowe bloki przedmiotów do wyboru:

- *specjalność ekonomiczno-prawna*
- *specjalność ekonomia menedżerska i finanse przedsiębiorstw.*

W toku studiów II stopnia w ramach programu studiów studenci mają do wyboru dwa specjalnościowe bloki przedmiotów, przygotowujące ich do podjęcia pracy po zakończeniu procesu kształcenia, są to:

- *ekonomika i finanse przedsiębiorstw*
- *ekonomika sektora publicznego.*

Studia I stopnia trwają 3 lata (6 semestrów). Liczba godzin zajęć dydaktycznych wynosi 1375, natomiast liczba punktów ECTS niezbędna do ukończenia studiów w WSBiP to 180. Studia

II stopnia trwają 2 lata (4 semestry). Liczba godzin zajęć dydaktycznych wynosi 800, a liczba punktów ECTS niezbędna do ukończenia studiów wynosi 120.

Programy studiów umożliwiają realizację zakładanych efektów kształcenia, czyli osiągnięcie odpowiedniej struktury kwalifikacji absolwenta kierunku *ekonomia*. Proces kształcenia poddawany jest systematycznej analizie i ocenie. Wykorzystuje się w tym celu takie metody jak: hospitacje zajęć, analizy wyników egzaminów semestralnych, oceny prac dyplomowych i egzaminu końcowego, badania ankietowe studentów.

Zasady dotyczące czasu trwania studiów i wymiaru godzin wykładów, ćwiczeń i seminariów są zachowane. Plany studiów cechuje logiczna sekwencja nauczania przedmiotów kształcenia ogólnego, podstawowych, kierunkowych i specjalnościowych. Przeważają tradycyjne metody dydaktyczne, tj. wykłady z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, ćwiczenia i seminaria. Również liczebność grup studenckich jest odpowiednia. W świetle powyższego należy podkreślić, że kształcenie na ocenianym kierunku *ekonomia* umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia – zwłaszcza w zakresie wiedzy i kompetencji społecznych.

W zbiorze sylabusów znajdują się karty wszystkich przedmiotów, w tym praktyki zawodowej i seminarium dyplomowego. Struktura ujednoliconych kart przedmiotów jest prawidłowa. – znajdują się w nich następujące informacje:

1. Nazwa przedmiotu/modułu
 - Rok, studiów semestr
 - Poziom kształcenia,
2. Ogólna charakterystyka przedmiotu
 - Liczba punktów ECTS;
 - Cel przedmiotu
 - Wymagania wstępne;
3. Efekty kształcenia i metody sprawdzania efektów kształcenia z ich podziałem na efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz ich odniesieniem zarówno do efektów kierunkowych, jak i obszarowych.
4. Treści kształcenia w zakresie wykładów i ćwiczeń.
5. Metody i sposoby weryfikacji efektów kształcenia, w tym forma i warunki zaliczenia odnoszące się odrębnie do każdego z zakładanych efektów. - Forma prowadzenia zajęć i liczba godzin w semestrze, z podziałem na wykłady, ćwiczenia, laboratoria, projekty i inne formy zajęć.
6. Nakład pracy studenta, z podziałem na różne formy aktywności
 - a) Godziny kontaktowe z nauczycielem (udział w wykładach, ćwiczeniach, laboratoriach, konsultacjach, zajęciach projektowych i egzaminie końcowym);
 - b) Samodzielną pracę studenta (studiowanie tematyki wykładów, przygotowanie się do ćwiczeń, laboratoriów, kolokwium, wykonanie sprawozdań, przygotowanie do kolokwium końcowego z laboratorium, wykonanie projektu lub dokumentacji, przygotowanie do egzaminu);
7. Wykaz literatury wymaganej do ostatecznego zaliczenia zajęć, z podaniem literatury uzupełniającej

Konstrukcja sylabusów jest poprawna. Obowiązkowa i uzupełniająca literatura przedmiotów jest w zdecydowanej większości przedmiotów prawidłowa i obejmuje właściwe podręczniki akademickie. Błędne jest jednak zamieszczanie w wykazie mało aktualnych książek jako literatury podstawowej (przykładowo: w sylabusach z przedmiotów: Ubezpieczenia gospodarcze z 2007 roku, Rachunkowość z 2009 roku, Finanse przedsiębiorstw z 2006 roku, Analiza koniunktury i badanie rynku z 2003 roku, System bankowy z elementami polityki pieniężnej z 2005 roku.)

Liczba punktów ECTS dla kierunku *ekonomia*, jaką student uzyskuje w toku studiów wynosi 180 punktów. Prawidłowo jest określona liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu przedmiotów ogólnych (42 pkt. ECTS) i podstawowych (78 pkt. ECTS). Przedmioty podstawowe dają studentom dobrą podstawę wiedzy z dziedziny nauk ekonomicznych, głównie ekonomii. Liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje za poszczególne przedmioty określona jest w sylabusach. Dla każdego przedmiotu liczba punktów jest określona właściwie, biorąc pod uwagę wymiar godzinowy przedmiotu, jego specyfikę oraz formy zajęć. W opisach

przedmiotów brak jest natomiast określenia struktury nakładu pracy studenta w punktach ECTS, określona jest średnia liczba godzin, które student realizuje poprzez różne formy zajęć. Rozkład punktów ECTS pomiędzy semestrami jest równomierny (równo po 30 punktów w semestrze).

Student uzyskuje 2 punkty ECTS za zajęć wychowania fizycznego. Na naukę języka obcego nowożytnego sumarycznie powinno przypaść nie mniej niż 5 punktów. Na studiach licencjackich przygotowaniu pracy dyplomowej i przygotowaniu do egzaminu dyplomowego przypisuje się co najmniej 10 punktów ECTS, natomiast na studiach II stopnia przygotowaniu pracy dyplomowej i przygotowaniu do egzaminu dyplomowego przypisuje się co najmniej 20 punktów ECTS. Rozwiązania te można uznać za właściwe.

Oceniając program studiów na kierunku *ekonomia* z punktu widzenia nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia założonych efektów kształcenia należy stwierdzić, że struktura punktów ECTS uzyskiwanych w poszczególnych latach i semestrach studiów jest prawidłowa. Bilans godzin pracy studenta i przypisanej im liczby punktów ECTS wynikający z sylabusów przedmiotów jest wewnętrznie spójny.

Kolejność realizacji poszczególnych modułów w planie studiów jest zachowana. Przedmioty z poszczególnych modułów tworzą spójną sekwencję na I stopniu studiów: najpierw zaplanowane są przedmioty ogólne, później kierunkowe/podstawowe (rok studiów pierwszy i drugi). Moduły specjalnościowe występują od piątego semestru do końca studiów. Analogicznie na II stopniu studiów najpierw zaplanowane są przedmioty ogólne później kierunkowe/podstawowe (rok studiów pierwszy). Moduły specjalnościowe występują od trzeciego semestru do końca studiów. Struktura planu studiów (podział na moduły) oraz sekwencja przedmiotów jest logiczna. Liczba godzin zajęć w poszczególnych semestrach i latach jest bardzo równomierna.

Praktyka zawodowa stanowi integralną część planu studiów i traktowana jest jako oddzielny przedmiot podlegający zaliczeniu. Regulamin Praktyk Studenckich Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim w § 21 stanowi, że „zaliczenia praktyki dokonuje się na ocenę. [...] Decyzję w tej sprawie podejmuje Kierownik Katedry”. Dziekan może zaliczyć studentowi, jako praktykę, wykonywaną przez niego pracę zarobkową, w tym także za granicą, jeżeli jej charakter spełnia wymagania programu. Praktyka zawodowa ujęta jest w sylabus i obejmuje 4 punkty ECTS (średnio 100 godzin).

Łącznie w Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim na kierunku *ekonomia* studiuje 234 studentów (stan na 31.08.2014 r.), z czego na I stopniu studiów: 43 studentów na pierwszym roku, 45 na drugim roku oraz 30 na trzecim. Liczba studentów na II stopniu studiów wynosi odpowiednio: 21 studentów na pierwszym roku, 95 na drugim roku. Średnia liczebność grupy ćwiczeniowej wynosi 15- 20 osób. Można stwierdzić, że liczebność grup sprzyja realizacji efektów kształcenia.

Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają podczas 8-10 zjazdów w semestrze (piątek w godz. 16:00- 19:05, oraz sobota i niedziela w godz. 8:00- 20:05). Podczas zajęć sobotnich i niedzielnych studenci mają do dyspozycji, oprócz przerw między zajęciami, jedną dłuższą przerwę. Organizacja zajęć, biorąc pod uwagę liczebność grup oraz harmonogram zajęć sprzyja realizacji efektów kształcenia przewidzianych dla kierunku *ekonomia*.

Możliwości indywidualizacji procesu kształcenia wynikają z zapisów Regulaminu studiów (§ 13. Studia według indywidualnego programu i planu studiów), który zawiera szczegółowe zapisy dotyczące w szczególności: warunków jakie musi spełnić student ubiegający się o indywidualizację studiów, „przez możliwość studiowania według indywidualnego programu i planu studiów, nazywanego dalej IPS”. Zapisy regulaminu dają duże możliwości indywidualizacji procesu kształcenia.

WSBiP umożliwia realizację indywidualnego programu i planu studiów studentom niepełnosprawnym. Uczelniany opiekun osób niepełnosprawnych opracowuje indywidualny program i plan studiów, dostosowany do rodzaju niepełnosprawności studenta, a następnie przedkłada go dziekanowi Wydziału do akceptacji. Jak przedstawiono w Raporcie Samooceny, w minionym roku akademickim nie było studentów, którzy zgłosili się o indywidualną pomoc do opiekuna osób niepełnosprawnych.

W opinii studentów, zaprezentowanej w trakcie wizytacji, realizowany program kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Studenci zdobywają wiedzę głównie poprzez klasyczne formy pracy akademickiej, czyli wykłady i bezpośredni kontakt z wykładowcą, niektóre materiały udostępniane są studentom również w formie e-learningu, umiejętności nabywają głównie poprzez udział w ćwiczeniach, a także na praktykach studenckich, natomiast kompetencje społeczne w czasie trwania całego procesu kształcenia, w tym także na seminariach. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci ocenili formy prowadzenia zajęć jako odpowiednio dobrane do treści kształcenia realizowanych w ramach poszczególnych zajęć. Według studentów, plan studiów jest ułożony prawidłowo i zachowuje właściwe proporcje pomiędzy przedmiotami podstawowymi i specjalnościowymi.

Pozytywnie zostało również ocenione zaangażowanie nauczycieli akademickich w efektywne przekazywanie treści kształcenia, w postaci otwartości na propozycje studentów dotyczące realizowanego programu kształcenia. W ocenie studentów sekwencja realizowanych przedmiotów jest właściwa i zapewnia ciągłość w zdobywaniu i poszerzaniu wiedzy bez powtarzania treści na poszczególnych zajęciach. Systematycznie poszerzane są umiejętności, wiedza jak i kompetencje studentów. Stosowany system punktów ECTS określony jest zgodnie z Art. 164a ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Liczba punktów ECTS wymagana do zaliczenia roku wynosi co najmniej 60 punktów. Liczba punktów niezbędna do ukończenia studiów I stopnia trwających 3 lata wynosi 180 punktów ECTS natomiast do ukończenia studiów II stopnia trwających 2 lata wynosi 120 punktów ECTS. Stosowany na wizytowanym kierunku system punktów ECTS umożliwia studentom uczestniczenie w wymianie krajowej oraz międzynarodowej.

Plan studiów stacjonarnych przewiduje praktykę zawodową na studiach pierwszego stopnia. Organizację i wymiar praktyk reguluje *Regulamin Praktyk Studenckich Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim*. Studenci kierunku *ekonomia* realizują praktyki w wymiarze 3 tygodni. Podstawą odbywania praktyk jest skierowanie na praktykę wydane przez Uczelnię. Przed rozpoczęciem praktyk student otrzymuje skierowanie na praktykę, kopię porozumienia Uczelni z Zakładem, program praktyk i Dziennik Praktyk. Poprzez realizację praktyk studenci mają możliwość osiągnięcia ogólnych celów założonych w opisie kierunku i sylwetki absolwenta kierunku *ekonomia*. Program praktyki zawodowej jest spójny z programem studiów. Uczelnia wypracowała właściwe mechanizmy kontroli praktyk. W trakcie spotkania Zespołu Oceniającego PKA ze studentami poruszono kwestię odbywania oraz zaliczania praktyk. Studenci wskazali na udzielaną im pomoc ze strony Uczelni przy poszukiwaniu miejsca odbywania praktyk oraz pozytywnie ocenili wsparcie w zakresie kwestii formalnych.

Możliwość indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych oraz studentów z niepełnosprawnościami należy ocenić pozytywnie. Regulamin Studiów Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz praktyka działań stosowanych przez Uczelnię dają szerokie możliwości indywidualizacji procesu kształcenia. Studenci mogą studiować w oparciu o Indywidualny program i plan. IPS opiera się na określaniu indywidualnych terminów i form uzyskiwania zaliczeń oraz zdawania egzaminów oraz ilości wymaganych obecności na zajęciach. Szczegółowe zasady i tryb przyznawania IPS określa Regulamin Studiów. Poza regulaminowymi, możliwościami indywidualizacji procesu kształcenia, każdy z prowadzących ma prawo do określenia w szczególnych sytuacjach indywidualnych form weryfikacji efektów kształcenia. WSBiP umożliwia realizację indywidualnego programu i planu studiów studentom niepełnosprawnym. W takim przypadku student wspólnie z Uczelnianym opiekunem osób niepełnosprawnych opracowuje indywidualny program i plan studiów, dostosowany do rodzaju niepełnosprawności studenta, a następnie przedkłada go dziekanowi Wydziału do akceptacji.

Ocena programu kształcenia na kierunku *ekonomia* pierwszego stopnia oraz drugiego stopnia studiów pozwala stwierdzić, że program studiów o profilu ogólnoakademicki umożliwia osiągnięcie celów i efektów kształcenia, tak jak zostało to założone przez WSBiP w Ostrowcu Świętokrzyskim dla kierunku *ekonomia*.

3.2)

Program kształcenia ocenianego kierunku studiów posiada standardową strukturę typowych programów kształcenia, powszechnie kwalifikowanych jako ogólnoakademickie. Obejmuje w ramach modułów przedmioty i treści kształcenia typowe dla takich programów. W szczególności wymiar praktyki zawodowej odpowiada wymiarom stosowanym w takich programach. Warto w tym miejscu nadmienić, że w związku z koniecznością przejścia na praktyczny profil kształcenia niezbędne będzie istotne zwiększenie wymiaru praktyk zawodowych do minimum 3 miesięcy i w związku z tym Uczelnia powinna podejmować aktywne działania już obecnie w takich obszarach jak korekta efektów kształcenia realizowanych dzięki odbyciu praktyk zawodowych, korekta sylabusu przedmiotu, zmiany w regulaminie praktyki zawodowej oraz pozyskanie nowych podmiotów i instytucji, w których będą one realizowane.

Cele realizacji poszczególnych przedmiotów określone w karcie opisu modułu są zgodne z efektami kierunku, a treści programowe i metody dydaktyczne sformułowane dla poszczególnych przedmiotów odpowiadają celom i założeniom określonym dla kierunku ekonomia. W opisach przedmiotów określono, które treści danego przedmiotu realizują konkretne efekty kierunkowe. Związek pomiędzy przedmiotami oraz realizowanymi przez nie efektami kierunkowymi pokazany jest właściwie. Tematyka zajęć realizowanych na każdym z przedmiotów (z podziałem na wykłady i ćwiczenia) odniesiona jest do kierunkowych efektów kształcenia (z uwzględnieniem ich struktury). W sylabusach wskazano, które z efektów kierunkowych realizowane są przez poszczególne treści przedmiotów. Taki sposób opracowania opisu przedmiotu zapewnia spójność pomiędzy treściami kształcenia, celami i efektami przedmiotowymi oraz kierunkowymi. W macyzy prawidłowo wskazano poprzez jaką formę prowadzonych z danego przedmiotu zajęć (wykłady, konwersatoria, laboratoria, itp.) realizowany jest dany efekt kierunkowy. Ponadto w sylabusach przypisano efekty kształcenia do metod ich weryfikacji w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Zespół Oceniający nie sformułował podczas poprzedniej wizytacji w 2010 r. zaleceń w zakresie ocenianego kryterium.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego (ocena: w pełni).

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

3.1) Realizowany program studiów na kierunku *ekonomia* ma dobrze określoną strukturę. Zachowana jest kolejność modułów oraz przedmiotów. Czas trwania studiów jest wystarczający do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Treści kształcenia na ogół odpowiadają realizowanym efektom założonym dla kierunku *ekonomia*.

Treści programowe należy uznać za poprawne. Ogólne założenia systemu ECTS w zakresie liczby punktów jaką student uzyskuje na kierunku *ekonomia* są określone prawidłowo. W opisach przedmiotów brakuje określenia struktury nakładu pracy studenta w punktach ECTS. Określono średni liczbę godzin, które student realizuje poprzez różne formy zajęć. W opinii studentów realizowany proces kształcenia, z uwzględnieniem treści oraz czasu kształcenia jest właściwy, umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia oraz ułatwia przyszłym absolwentom kierunku ubieganie się o zatrudnienie na lokalnym rynku pracy.

3.2) Cele realizacji poszczególnych przedmiotów określone w karcie opisu modułu są zgodne z efektami kierunku, a treści programowe i metody dydaktyczne sformułowane dla poszczególnych przedmiotów odpowiadają celom i założeniom określonym w opisie kierunku.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim zatrudnia 67 pracowników, w tym 14 profesorów i 10 doktorów habilitowanych.

W Uczelni na ocenianym kierunku studiuje łącznie 234 studentów. Kadre akademicką tworzy na nim:

- 30 wykładowców prowadzących zajęcia na studiach I stopnia, w tym 13 zgłoszonych do minimum kadrowego;
- 33 wykładowców prowadzących zajęcia na studiach I stopnia, w tym 12 zgłoszonych do minimum kadrowego.

Zgodnie z Raportem Samooceny kierunek studiów prowadzony na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim przyporządkowano do obszaru kształcenia nauk społecznych. Oceniając wielkość, strukturę i kwalifikacje kadry prowadzącej zajęcia na I i II stopniu odniesiono się zarówno do pracowników tworzących minimum kadrowe, jak i do grupy pozostałych nauczycieli akademickich.

Do minimum kadrowego na studiach I stopnia-licencjackich Uczelnia zaproponowała 13 pracowników, w tym trzech profesorów tytularnych, jednego doktora habilitowanego i 9 doktorów. Wśród pracowników samodzielnych dorobek czterech dotyczy bezpośrednio ekonomii (w tym ekonomiki rolnictwa), jeden posiada dorobek z ekonomii i finansów, a jeden z ekonomii i zarządzania. W kilku przypadkach dorobek z ostatnich pięciu lat jest niewielki (2-3 artykuły).

Wśród pozostałych 9 pracowników z minimum kadrowego, ze stopniem doktora dorobek większości lokuje się w ekonomii, a niektórzy reprezentują nauki o zarządzaniu, prawne, wojskowe oraz informatykę.

W grupie 17 pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na studiach pierwszego stopnia na ocenianym kierunku *ekonomia* – pięć osób posiada kwalifikacje w obszarze nauk społecznych, w dziedzinie nauki ekonomiczne, dyscyplina ekonomia. Kwalifikacje w dziedzinie nauk rolniczych ma jedna osoba, w dziedzinie nauk prawnych - jedna osoba, w dziedzinie nauk o polityce – dwie osoby. Ponadto zajęcia prowadzi trzech magistrów ekonomii i po jednym magistrze matematyki, prawa, chemii, elektroniki i filologii. Lektorat z języka angielskiego prowadzi mgr nauk humanistycznych.

Z kolei na studiach II stopnia do minimum kadrowego na studiach zaproponowano 12 pracowników, w tym pięciu profesorów tytularnych, jednego doktora habilitowanego i 6 doktorów. Wśród pracowników samodzielnych dorobek czterech dotyczy bezpośrednio ekonomii (w tym ekonomiki rolnictwa i historii gospodarczej), jeden posiada dorobek z finansów, a jeden z zarządzania i marketingu. W dwóch przypadkach dorobek z ostatnich pięciu lat jest niewielki (2-3 artykuły). Wśród pozostałych 6 pracowników z minimum kadrowego, ze stopniem doktora większość posiada dorobek z ekonomii, a dwóch reprezentuje zarządzanie i nauki prawne.

Wśród pozostałych 21 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na studiach drugiego stopnia na ocenianym kierunku - 7 osób posiada kwalifikacje w obszarze nauk społecznych, w dziedzinie nauki ekonomiczne, dyscyplina ekonomia, 1 osoba posiada kwalifikacje w obszarze nauk społecznych, w dziedzinie nauki o polityce. Pozostałe osoby mają kwalifikacje: w obszarze nauk społecznych, w dziedzinie nauki społeczne, w dyscyplinie nauki o polityce (1 osoba); w obszarze nauk humanistycznych, w dziedzinie nauk humanistycznych dyscyplina historia (1 osoba) i dyscyplina filozofia (1 osoba), w obszarze nauk społecznych, w dziedzinie nauki prawne, dyscyplina prawo (2 osoby), w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie inżynieria rolnicza (1 osoba), w dziedzinie nauk technicznych 2 osoby i w dziedzinie nauk medycznych 1 osoba. Zajęcia prowadzone są także przez: trzech magistrów ekonomii oraz magistra matematyki i magistra elektrotechniki.

Struktura kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku umożliwia realizację celów edukacyjnych studiów. W skład kadry naukowo-

dydaktycznej wchodzi wykładowcy reprezentujący niezbędne spektrum dziedzin i dyscyplin naukowych tworzących kanon kierunku *ekonomia*.

4.2)

Zgodnie z wymaganiem § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), „*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim, jeżeli posiada zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy lub artystyczny w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku.*” Wizytowany kierunek spełnia wymagania § 13 ust. 1 wyżej wspomnianego rozporządzenia, tj.: „*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w Uczelni nie później niż od początku semestru studiów.*” oraz wymagania § 13 ust. 2 wyżej wspomnianego rozporządzenia, tj.: „*Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: pkt 1. „30 godzin zajęć dydaktycznych - w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego (...)*” i pkt 2 „60 godzin zajęć dydaktycznych - w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia”.

Zgodnie z § 14 ust. 1 powyższego rozporządzenia, tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.* Ponadto zgodnie z § 15 ust. 1 powyższego rozporządzenia, tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.*”

Uczelnia stosuje prawidłowy wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.).

W teczkach osobowych znajdują się starannie prowadzona dokumentacja, która pozwala na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy. Należy zatem stwierdzić, że wymagania formalne odnośnie minimum kadrowego ocenianego kierunku, określone w wyżej wymienionym rozporządzeniu, zostały spełnione.

Po dokonaniu formalnej analizy i oceny dokumentacji osobowej pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego, tj. akt osobowych osób, które wchodzi w skład minimum kadrowego na kierunku *ekonomia*, Zespół Oceniający PKA dokonał merytorycznej analizy i oceny dorobku naukowego każdego wykładowcy zgłoszonego w skład minimum kadrowego na studiach I i II stopnia.

Minimum kadrowe na studiach I stopnia jest spełnione, natomiast na studiach II stopnia brakuje dwóch adiunktów - osób ze stopniem doktora nauk ekonomicznych i adekwatnym dorobkiem w dyscyplinie *ekonomia*. Na studiach I stopnia Zespół Oceniający zaliczył 4 samodzielnych pracowników naukowych i 5 doktorów, a na studiach II stopnia 6 samodzielnych pracowników naukowych i 4 doktorów (szczegółowe zestawienie znajduje się na stronie 67). Szczegółowe informacje o ocenie pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego z punktu widzenia wskazanych powyżej artykułów rozporządzenia MNiSW zawiera załącznik nr 5 do raportu z wizytacji.

W celu oceny stabilności minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów dokonano analizy zaliczenia do tego minimum nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku akademickim: 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014. Nieprzerwanie przez wszystkie powyżej wskazane lata akademickie, w grupie sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich, cztery osoby są

zatrudnione i zaliczone do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów, a w grupie dziewięciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, trzy osoby są zatrudnione i zaliczone do tego minimum przez Uczelnię. Na podstawie powyższych informacji stwierdzono, iż kadra ocenianego kierunku studiów w grupie nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora jest relatywnie mało stabilna.

Szczegółowa analiza stabilności minimum kadrowego na ocenianym kierunku *ekonomia* pozwala sformułować następujące wnioski: Po pierwsze, wśród 13 osób zgłoszonych do minimum kadrowego na studiach I stopnia, licencjackich 4 pracowników zostało zatrudnionych na rok akademicki 2014-2015, dwie osoby zatrudniono w roku 2013, jedną w roku 2012 i pięć w roku 2011. Tylko jedna osoba pracowała dłużej. Po drugie, wśród 12 osób zgłoszonych do minimum kadrowego na studiach II stopnia, 4 pracowników zostało zatrudnionych na rok akademicki 2014-2015, jedna osoba zatrudniona została w roku 2013 i sześć w roku 2011. Tylko jedna osoba pracowała dłużej. Oznacza to, że $\frac{1}{3}$ minimum kadrowego to osoby nowozatrudnione. Władze dziekańskie stwierdziły, że sytuacja taka jest w znacznym stopniu spowodowana odmową możliwości zatrudnienia w dodatkowym miejscu pracy (czyli WSBiP) przez rektorów macierzystych Uczelni.

Stosunkowo wysoka fluktuacja kadr na wizytowanym kierunku *ekonomia* powoduje, że władze Uczelni powinny bardziej skutecznie zabiegać o młodych pracowników naukowych, którzy posiadają wykształcenie i dorobek z dziedziny nauk ekonomicznych.

Stosunek nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz.1370) i wynosi około 1: 20 przy wymaganym 1:160.

- Liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na ocenianym kierunku studiów: 11
- Liczba studentów ocenianego kierunku: 234
- Relacja: 1:21

Wymagania dotyczące stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *ekonomia* do liczby studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia są spełnione.

Na podstawie dokumentów przedłożonych przez władze Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, dotyczących obsady zajęć dydaktycznych na studiach pierwszego stopnia w semestrze zimowym i letnim roku 2013-2014 na kierunku *ekonomia* można sformułować następujące spostrzeżenia:

- (1) W procesie dydaktycznym na kierunku *ekonomia* na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia wszystkie wykłady prowadzone są przez samodzielnych pracowników naukowych lub nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora.
- (2) Zestawienie obsady zajęć dydaktycznych oraz specjalizacji i dorobku naukowego nauczycieli akademickich pozwala na stwierdzenie, że występują rozbieżności w tym zakresie, które dotyczą zarówno nauczycieli zgłoszonych do minimum kadrowego jak i pozostałych nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne na poziomie studiów pierwszego stopnia na ocenianym kierunku. Przykładowo w grupie pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego:
 - wykłady z *Międzynarodowych stosunków gospodarczych* prowadzi osoba nie posiadająca dorobku z ekonomii;
 - zajęcia z *Podstaw makroekonomii* prowadzi osoba nie posiadająca dorobku z ekonomii, z wykształceniem prawnym;
 - zajęcia z *Finansów publicznych i rynków finansowych, Rachunkowości, Ubezpieczeń gospodarczych, Zabezpieczenia społecznego i Ekonomii matematycznej* prowadzi osoba, która nie posiada dorobku naukowego z zakresu dyscyplin naukowych, z którymi te przedmioty są związane.

Na podstawie dokumentów przedłożonych przez władze Wydziału Nauk społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, dotyczących obsady zajęć dydaktycznych na studiach drugiego stopnia-magisterskich w semestrze zimowym i letnim roku akademickiego 2013-2014 i semestrze zimowego roku akademickiego 2014-2015 na kierunku *ekonomia* można sformułować następujące spostrzeżenia:

(1) w procesie dydaktycznym na kierunku *ekonomia* na studiach niestacjonarnych drugiego stopnia wszystkie wykłady prowadzone są przez samodzielnych pracowników naukowych lub nauczycieli akademickich ze stopniem doktora, co należy ocenić pozytywnie.

(2) Zestawienie obsady zajęć dydaktycznych i dorobku naukowego nauczycieli akademickich pozwala na stwierdzenie, że występują pewne rozbieżności w tym zakresie, które dotyczą zarówno nauczycieli, których Uczelnia proponowała do minimum kadrowego jak i pozostałych nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne na poziomie studiów drugiego stopnia na ocenianym kierunku *ekonomia*. Przykładowo w grupie pracowników proponowanych do minimum kadrowego:

- zajęcia z *Ekonomii matematycznej* i *Makroekonomii* prowadzi osoba nie posiadająca dorobku naukowego z ekonomii;
- zajęcia z *Wnioskowania statystycznego* i *Prognozowania procesów ekonomicznych* oraz z *Ekonomii matematycznej* prowadzi osoba nie posiadająca dorobku z tego zakresu;
- zajęcia z *Marketingu terytorialnego* oraz *Makroekonomii* prowadzi osoba z wykształceniem rolniczym, bez dorobku z ekonomii.

Na wizytowanym kierunku *ekonomia* nie prowadzi się kształcenia na odległość.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

W trakcie hospitacji zajęć nie zauważono nieprawidłowości. Zajęcia przebiegały zgodnie z planem i harmonogramem wynikającym z sylabusów. Poziom i jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych nie wzbudzał zastrzeżeń. Wykłady prowadzone były w sposób fachowy, poprawnie merytorycznie i metodycznie. Sale wykładowe wyposażone były w odpowiednie urządzenia multimedialne i nagłaśniające.

4.3).

W Raporcie Samooceny jak również w trakcie wizytacji nie przedstawiono wewnętrznych regulacji prawnych, w oparciu, o które prowadzona jest polityka kadrowa na ocenianym kierunku w Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim. Nie przedstawiono też innych dokumentów, które by pozwoliły na ocenę polityki kadrowej Wydziału. W raporcie zaprezentowano jedynie zasady okresowej oceny pracowników oraz podejmowane na ich podstawie decyzje także wytyczne dotyczące formułowanych wniosków, co do dalszego zatrudnienia.

Ocena okresowa prowadzona jest zgodnie z przepisami Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i Statutu Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości. Nadzór nad działalnością dydaktyczną i naukową pracowników Wydziału sprawuje Dziekan. Do jego obowiązków należy ocena nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na Wydziale. Założenia aktualnej polityki kadrowej Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim zostały sformułowane przez Dziekana Wydziału i przedstawione na spotkaniu z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia w dnia 12 maja 2014 r.

Wydziałowa polityka kadrowa opiera się na następujących założeniach: (1) wiązanie z Uczelnią stosunkiem pracy oraz na podstawie umów cywilnoprawnych osób ze stopniem doktora, które nie ukończyły czterdziestego roku życia. Ma to służyć budowaniu własnego zaplecza kadrowego Wydziału. (2) położenie nacisku na zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych ekspertów oraz wybitnych praktyków w celu realizacji polityki wzmocnienia wymiaru praktycznego kierunku. (3) weryfikacja kompetencji osób prowadzących przedmioty przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego. (4) opracowanie nowych kryteriów oceny nauczyciela

akademickiego, które będą służyć kontroli rozwoju naukowego i działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich zatrudnionych na wydziale. (5) położenie nacisku na specjalizację i profesjonalizację procesu kształcenia przez zaangażowanie kadry w życie akademickie Uczelni i środowiska lokalnego.

Podstawę merytoryczną oceny stanowi: (1) informacja o całokształcie osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych przedłożona przez nauczyciela akademickiego, (2) opinia kierownika jednostki organizacyjnej i Dziekana o poszczególnych rodzajach działalności, (3) wyniki ankiet zawierających opinie studentów uczestniczących w ocenianym czasie w zajęciach prowadzonych przez danego nauczyciela. Udoskonalono narzędzie oceny kadry naukowo-dydaktycznej – ankietę w której studenci oceniają przedmioty i nauczycieli akademickich (Zarządzenie Rektora Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości nr 15/2014 z dnia 19 maja 2014 w sprawie wprowadzenia znowelizowanego wzoru kwestionariusza ankiety oceniającej nauczycieli akademickich w WSBiP).

Oceny nauczycieli dokonuje Wydziałowa Komisja ds. Oceny Nauczycieli Akademickich powołana przez Dziekana. Ocenę przeprowadzana jest nie rzadziej niż raz na dwa lata, zaś profesorów tytularnych – nie rzadziej niż raz na cztery lata. Ocena może być także przeprowadzana na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej, w której nauczyciel jest zatrudniony. Ocena nauczyciela obejmuje takie rodzaje aktywności, jak: (1) kształcenie studentów (w szczególności poziom zajęć dydaktycznych i prac dyplomowych, wyniki hospitacji, publikacje dydaktyczne, opinie studentów wyrażoną w ankiecie ewaluacyjnej), (2) udział w pracach organizacyjnych na rzecz Uczelni, (3) podnoszenie kwalifikacji zawodowych, (4) wychowanie studentów (m.in. prowadzenie kół naukowych, grup zainteresowań studentów oraz współudział w organizowaniu imprez i spotkań aktywizujących środowisko studenckie). Nauczyciel akademicki ma prawo do odwołania się od oceny dokonanej przez Wydziałową Komisję ds. Oceny Nauczycieli Akademickich do Rektora. Decyzja Rektora w tej kwestii jest ostateczna. Procedurę tę należy uznać za prawidłową.

Władze Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych oraz Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim oferują różne formy wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej. Należą do nich przede wszystkim urlopy naukowe, stypendia, staże czy wymiana z innymi Uczelniami oraz jednostkami naukowo-badawczymi w Polsce i poza granicami kraju. Są one wykorzystywane w zależności od indywidualnych potrzeb pracowników. System wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej na wizytowanym kierunku *ekonomia* jest zadawalający. Kadra posiada warunki do rozwoju naukowego, podnoszenia kwalifikacji i umiejętności dydaktycznych, głównie poprzez dostęp do środków Uczelni w postaci stypendiów naukowych, które okazują się najbardziej aktywną formą wspierania rozwoju młodych kadr. W latach 2010-2014 sześciu pracowników prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia* uzyskało stopnie naukowe doktora, a dwóch stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Pracownicy biorący udział w spotkaniu z członkami Zespołu Wizytującego wyrazili pozytywne opinie na temat zakresu i sprawności systemu wspierania rozwoju naukowego i dydaktycznego kadry.

Spotkanie z kadrami akademickimi odbyło się w sobotę 10 stycznia 2015 roku, o godzinie 14:15. W spotkaniu wzięły udział 23 osoby. Przewodniczący zespołu prof. W. Ciechomski przedstawił pozostałych członków Zespołu Wizytującego oraz powody przyjazdu. Jednocześnie poprosił uczestników spotkania o wypowiedzi i komentarze. Wykładowcy pozytywnie ocenili istniejące na Uczelni możliwości wsparcia rozwoju naukowego i finansowania konferencji. Ponadto zaprezentowali możliwości prowadzenia współpracy z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach, realizacji konferencji czy wspólnych wydawnictw. Wsparcie finansowe uczestnictwa w konferencjach naukowych potwierdzili także adiunkci. Wspomniano również o sfinansowaniu wydania książki przez Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości. Akcentowano atmosferę bardzo dobrej współpracy Uczelni ze środowiskiem akademickim Radomia. Pozytywnie wypowiedziano się także na temat możliwości wyjazdów na konferencje i w ramach Programu Erasmus.

Członek Zespołu Wizytującego profesor G. Trzpiot zapytała uczestników spotkania, czy ich dorobek odpowiednio przystaje do efektów kształcenia na kierunku *ekonomia*? Osoby zabierające głos w dyskusji mówiły o wspieraniu doktorantów na kierunku, np. w ramach ich badań naukowych. Mówiono także o prowadzonych Warsztatach Młodych Ekonomistów oraz o prorozwojowym duchu panującym na Uczelni. Władze Wydziału i Uczelni wspierają pracowników finansowo, fundując stypendia czy obniżając obciążenia dydaktyczne. Podkreślano potrzebę rozszerzenia efektów kształcenia i wprowadzenia niezbędnych zmian organizacyjnych. Uczestnicy spotkania eksponowali również stabilność warunków pracy na Uczelni oraz przejrzystość procedur oceny pracowników.

Profesor G. Trzpiot zwróciła uwagę na kwestie rozpisania efektów i uwzględnienia kreatywnego, innowacyjnego podejścia. Wykładowcy posiadający duże doświadczenie w kontaktach z praktyką gospodarczą wypowiedzieli się na temat współpracy z samorządem terytorialnym i istniejących w tym zakresie szans, zwłaszcza dla badań lokalnych. Uczestnicy spotkania mówili również o procedurach oceny nauczycieli akademickich przez studentów. Pomimo przejrzystych procedur budzą one sceptycyzm. Pracownicy podkreślali transparentność ocen i stabilność warunków pracy. Twierdzili, że nie odczuwają zagrożenia. Dość duża zmienność kadry łączona jest raczej z brakiem zgody na drugie miejsce pracy w Uczelniach macierzystych poszczególnych pracowników. Wypowiedzi pracowników dotyczyły również perspektyw rozwoju kierunku *ekonomia* i całej Uczelni. Wspomniano o powrocie do wychowania fizycznego, w kontekście planów budowy stadionu lekkoatletycznego oraz rozwoju ekonomiki sportu. Podkreślano konieczność rozwoju badań na rzecz samorządu terytorialnego i społeczności lokalnych. Profesor W. Ciechomski podziękował wszystkim uczestnikom spotkania.

W poprzedniej uchwale PKA nie sformułowano uwag dotyczących zmian w minimum kadrowym i ich wpływu na osiągnięte efekty i jakość kształcenia.

Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: (ocena: znacząco)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

4.1) Wymagania formalno-prawne rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz.1370) dotyczące minimum kadrowego nie zostały spełnione. Minimum kadrowe na studiach pierwszego stopnia jest zagwarantowane, natomiast na poziomie studiów drugiego stopnia minimum kadrowe nie jest spełnione, ponieważ brakuje dwóch wykładowców ze stopniem naukowym doktora i dorobkiem w dyscyplinie ekonomia. W związku z powyższym nie można stwierdzić, że liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwia w pełni osiągnięcie założonych celów kształcenia. Dorobek naukowy części kadry jest relatywnie skromny i władze dziekańskie powinny podjąć zdecydowane kroki na rzecz jego ilościowej i jakościowej poprawy. Obliguje do tego przede wszystkim kształcenie na profilu ogólnoakademickim na studiach II stopnia.

4.2) W procesie dydaktycznym na kierunku *ekonomia* na studiach niestacjonarnych zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia wszystkie wykłady prowadzone są przez samodzielnych pracowników naukowych lub nauczycieli akademickich ze stopniem doktora, co jest zjawiskiem pozytywnym. Analiza obsady zajęć dydaktycznych oraz dorobku naukowego nauczycieli akademickich pozwala na stwierdzenie, że występują rozbieżności między dorobkiem naukowym i kwalifikacjami dydaktycznymi niektórych nauczycieli akademickich, a realizowanym programem i efektami kształcenia. Rozbieżności te dotyczą nauczycieli

zgłoszonych do minimum kadrowego, jak i pozostałych nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku, na poziomie studiów pierwszego jak i drugiego stopnia.

4.3) Rozwój kadry naukowej zatrudnionej lub prowadzącej zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku *ekonomia* można uznać jako dostateczny. Kadra posiada warunki do rozwoju naukowego, podnoszenia kwalifikacji i umiejętności dydaktycznych, głównie poprzez dość dobry dostęp do Uczelnianej infrastruktury naukowo-badawczej i funduszy przeznaczanych na projekty badawczo-rozwojowe. Efektywność systemu wspierania rozwoju kadry jest zadowalająca. W okresie od 2010 do 2014 roku sześciu pracowników Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych, prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia* uzyskało stopień naukowy doktora, a dwóch pracowników uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego. Polityka kadrowa jest odpowiednia do potrzeb wizytowanego kierunku i Wydziału.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia posiada 4 budynki o łącznej kubaturze 12 500 m² (z 3200 m² bloku D przeznaczono na bazę socjalną - parter i dwie kondygnacje; pozostałe dwie to część dydaktyczna). Budynki B i C usytuowane są przy ul. Akademickiej 20, budynek A mieści się przy ul. Akademickiej 12. Dziekanat, pokoje dziekanów Wydziałów i kierowników katedr, pracownie i sale ćwiczeniowe, rektorat, kancelaria, działy administracyjne oraz kaplica mieszczą się w bloku C Uczelni, gdzie znajduje się również biblioteka wraz z czytelnią. W bloku A mieszczą się aule, pokoje wypoczynkowe dla wykładowców (22 miejsca) oraz pokój dla kadry z całodobowym dostępem do Internetu. Na potrzeby dydaktyki w bloku B przeznaczono: 2 aule na 177 osób wyposażone w rzutniki multimedialne, 5 pracowni komputerowych ze stałym łączem internetowym oraz oprogramowaniem dostosowanym do potrzeb poszczególnych kierunków, 3 pracownie językowe, 3 pracownie projektowe, klub profesorski, klub studencki. W bloku C znajdują się: 8 sal ćwiczeniowych, pracownie: anatomii, masażu, umiejętności pielęgniarskich i fizjologii, dziekanat, biblioteka z czytelnią. Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych.

Na wyposażeniu 5 laboratoriów komputerowych znajduje się po 16 zestawów komputerowych dla studentów, jeden zestaw komputerowy dla prowadzących zajęcia z systemami operacyjnymi Windows XP Professional i Windows 7 z pakietem biurowym Office 2007 i Office 2010 wraz z oprogramowaniem antywirusowym. Wszystkie komputery na Uczelni mają dostęp do sieci Internet.

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości posiada własną serwerownię z ośmioma serwerami służącymi do udostępniania stron internetowych, poczty elektronicznej, wirtualnego dziekanatu, platformy edukacyjnej, katalogu bibliotecznego. Sale wykładowe wyposażone są w rzutniki multimedialne i zestawy komputerowe. Istnieje też możliwość wypożyczenia przez wykładowców laptopów i rzutników multimedialnych do poszczególnych sal wykładowych i ćwiczeniowych, w których na stałe nie są zamontowane urządzenia multimedialne. Sale ćwiczeniowe są wyposażone w rzutniki pisma (29 sztuk) oraz projektory multimedialne (13 szt.), sprzęt audiowizualny: magnetofony, telewizory z odtwarzaczami wideo (21 kompletów), do laboratoriów językowych zakupiono tablicę multimedialną. Na Uczelni funkcjonuje system informatyczny Pro-Academia, służący do całościowej obsługi studenta. W skład systemu wchodzi moduły: rekrutacja, dziekanat, wirtualny dziekanat, czesne, kasa, plany zajęć, dział nauczania, stypendia. Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości posiada 140 komputerów oraz wymieniony wyżej sprzęt z oprogramowaniem do prowadzenia procesu dydaktycznego.

Na korytarzach budynków Uczelni znajduje się 12 ogólnodostępnych stanowisk

komputerowych z dostępem do Internetu. W bloku B został udostępniony bezprzewodowy punkt z dostępem do Internetu (Hot-Spot) dla wszystkich studentów oraz pracowników Uczelni. Internet dostępny jest również w domu studenta (blok D).

Istotną rolę w procesie dydaktycznym spełnia biblioteka. Biblioteka Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim istnieje od 1998 roku. Wydzieloną jej część zajmuje czytelnia z 30 miejscami siedzącymi oraz z 11 komputerami z dostępem do katalogu bibliotecznego. Dwa komputery są podłączone do sieci Internet oraz drukarki. Biblioteka jest otwarta dla użytkowników 5 dni w tygodniu w godz. 9-16, a w piątki od 9-18. Poniedziałek i środa jest dniem zamkniętym, prowadzone są wtedy prace wewnętrzne. Biblioteka pracuje w każdą sobotę i niedzielę zjazdową. W bibliotece działa Rada Biblioteczna jako organ doradczy i opiniodawczy rektora.

Księgozbiór biblioteczny liczy ponad 25 000 woluminów i ponad 30 czasopism w prenumeracie. Księgozbiór jest skomputeryzowany w programie bibliotecznym LIBRA. Opracowywane są zarówno książki, jak i artykuły z czasopism. Katalog biblioteczny jest dostępny poprzez sieć Internet. Każdy czytelnik posiada kartę biblioteczną z kodem kreskowym. Posiadacz takiej karty ma możliwość zalogowania się na swoim koncie bibliotecznym, sprawdzenia stanu konta oraz zdalnego rezerwowania książek. Skraca to do minimum czas przeznaczony na pokonanie drogi książki między półką a czytelnikiem. Biblioteka Uczelni gromadzi piśmiennictwo zgodne tematycznie z kierunkami wykładanymi w Uczelni. Księgozbiór biblioteczny stanowi podstawowe zaplecze źródłowe dla studentów i pracowników.

Biblioteka posiada dostęp do baz bibliograficznych w ramach licencji krajowych sfinansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Studenci oraz pracownicy mogą korzystać z dostępu do następujących baz: 1. EBSCO – licencja obejmuje wielodziedzinowy pakiet podstawowy 12 baz, w tym 7 baz pełnotekstowych, zawierających czasopisma Naukowe różnych wydawców, książki, gazety i inne publikacje oraz pięć baz bibliograficznych; w zakresie tematycznym tych baz mieszczą się m.in. medycyna, edukacja, szkolnictwo, chemia, fizyka, technika. 2. ELSEVIER - Ogólnokrajowa licencja akademicka obejmuje wszystkie czasopisma z aktualizowanej corocznie listy Freedom Collection, obejmującej obecnie ok. 1780 tytułów bieżących z rocznikami od 1995 oraz archiwa 350 tytułów niekontynuowanych lub kontynuowanych pod inną nazwą. 3. SPRINGER. 4 – NATURE i SCIENCE – prestiżowe czasopisma naukowe, posiadające jeden z największych wskaźników Impact Factor. 5 – WILEY - licencja krajowa obejmuje aktualizowany corocznie zbiór czasopism „Full Collection”, który zawiera obecnie 1371 tytułów z nauk ścisłych, humanistycznych i społecznych wraz z archiwami od 1997 roku. 6 – SCOPUS – interdyscyplinarna baza abstraktów i cytowań. 7 – WEB OF KNOWLEDGE - Licencja obejmuje pakiet Web of Science (WoS), który zawiera 3 indeksy cytowań: Science Citation Index Expanded (SCIE z rocznikami od 1945), Social Sciences Citation Index (SSCI z rocznikami od 1956), Art and Humanities Citation Index (AHCI z rocznikami od 1975). Ponadto licencja obejmuje dodatkowy indeks cytowań Conference Proceedings Citation Index (CPCI, w tym części Science i Social z rocznikami od 1990) oraz bazę Journal Citation Reports JCR (dostęp do najświeższego opublikowanego rocznika).

Dostęp do baz danych stanowi istotne wsparcie w pracach badawczych oraz przy pisaniu prac dyplomowych. Biblioteka na bieżąco informuje czytelników o nowych portalach informacyjnych bądź bazach z publikacjami naukowymi np. baza e-publicacje nauki polskiej, czy portal z publikacjami naukowymi e-wydawnictwo.eu. W celu poszerzenia dostępu do książek biblioteka wykupiła dostęp do e-czytelni ibuk.libra, w której znajdują się książki i czasopisma w języku polskim. Czytelnik, po otrzymaniu w bibliotece loginu i hasła, ma możliwość z każdego miejsca (dom, praca, Uczelnia, biblioteka) skorzystać z całodobowego dostępu do czytelni. Biblioteka od kilku lat współpracuje z ponad 30 Uczelniami z całej Polski, z którymi ma podpisane umowy o wymianie wydawnictw własnych. Dzięki takiej wymianie powiększa się księgozbiór biblioteczny o interesujące, ale często niskonakładowe wydawnictwa akademickie. W bibliotece aktywnie działa wypożyczalnia międzybiblioteczna, poprzez którą sprowadzane są książki dla studentów oraz dla wykładowców z innych bibliotek krajowych i zagranicznych. Rokrocznie z

takiej formy wypożyczenia korzystają studenci, szczególnie podczas pisania prac dyplomowych.

Na księgozbiór kierunku *ekonomia* składają się książki z dziedziny ekonomii, finansów, bankowości, organizacji i zarządzania, przedsiębiorczości, analizy finansowej, rachunkowości, polityki gospodarczej i polityki rolnej, zarządzania zasobami ludzkimi, ekonometrii, międzynarodowych stosunków gospodarczych, globalizacji, samorządu terytorialnego, marketingu, badań operacyjnych, giełdy. Księgozbiór ten liczy ok. 12000 woluminów, z tego ok. 4000 stanowią podręczniki, a książki dotyczące samej ekonomii liczą ok. 3000 woluminów. Księgozbiór dla kierunku *ekonomia* jest stale aktualizowany, kupowane są książki nowe, wydawane przez wydawnictwa ogólnopolskie, Uczelniane - uniwersytetów ekonomicznych oraz państwowych wyższych szkół zawodowych, i inne.

Biblioteka Uczelni dla kierunku *ekonomia* w prenumeracie posiada następujące czasopisma: „*Ekonomista*”, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*”, „*Gospodarka Narodowa*”, „*Polityka Społeczna*”, „*Samorząd Terytorialny*”, „*Bank i Kredyt*”, „*Przegląd Organizacji*”, „*Ekonomia i Zarządzanie*”, „*Zarządzanie Zasobami Ludzkimi*”. Księgozbiór biblioteczny w pełni zaspokaja potrzeby czytelników. Biblioteka jest otwarta na sugestie studentów dotyczących zakupu potrzebnych tytułów. Rokrocznie na początku semestrów: zimowego i letniego, wykładowcy przedstawiają dyrektorowi biblioteki propozycje zakupu do księgozbioru książek potrzebnych w procesie dydaktycznym, ewentualnie tytułów czasopism. Zasoby Biblioteki są systematycznie powiększane poprzez zakup nowych pozycji książkowych. Biblioteka pozyskuje także nowości poprzez wymianę publikacji naukowych wydawanych w Uczelniach niepublicznych, a także z darów Narodowego Banku Polskiego, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, od wykładowców i studentów. Część darów pochodzi z funduszy projektów z udziałem środków Unii Europejskiej, realizowanych przez Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości we współpracy z władzami samorządowymi, urzędami pracy i innymi podmiotami.

Biblioteka mieści się na parterze w budynku z podjazdem dla osób niepełnosprawnych. Studenci niepełnosprawni lub posiadający indywidualny tok studiów wynikający z niepełnosprawności, obsługiwani są w pierwszej kolejności. Mogą oni również wypożyczać książki na terminy dłuższe niż pozostali czytelnicy.

W opinii studentów, dostosowanie bazy dydaktycznej jest wyróżniające. Studenci podkreślili, iż władze dopasowują w miarę możliwości bazę dydaktyczną oraz infrastrukturę do ich potrzeb. Studenci bardzo dobrze oceniają dostosowanie bazy dydaktycznej i naukowej do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia. W ocenie studentów sale dydaktyczne umożliwiają korzystanie z nowoczesnego sprzętu pomagającego wzbogacić treść zajęć. Podczas spotkania studenci podkreślali dostępność sal poza godzinami zajęć, jak również w trakcie ich trwania. Sprzyja to realizacji prowadzonych przez studentów projektów i badań oraz umożliwia pogłębianie wiedzy i umiejętności poza zajęciami. Ponadto studenci wskazali na odpowiednie wyposażenie pracowni komputerowych, które przystosowane są do liczebności grup ćwiczeniowych. Jednostka dysponuje także dobrze przygotowaną biblioteką wraz z czytelnią czasopism. Studenci mogą korzystać z pakietu 9 czasopism specjalistycznych z zakresu ekonomii. Studenci mają zapewniony również dostęp do bazy EBSCO, ELSEVIER, SPRINGER NATURE i SCIENCE WEB OF KNOWLEDGE. W skład biblioteki wchodzi Czytelnia Ogólna, która jest wyposażona w miejsca dla czytelników, stanowiska komputerowe z oprogramowaniem Microsoft Office i dostępem do katalogu bibliotecznego i Internetu, w tym stanowisko dla osoby niepełnosprawnej. Studenci usatysfakcjonowani są zasobami biblioteki, które systematycznie poszerzane są o materiały ujęte w sylabusach. Pozytywnie należy ocenić godziny otwarcia biblioteki, które są w pełni dostosowane do potrzeb studentów.

Reasumując można stwierdzić, że Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne, co zasługuje na pozytywną ocenę. WSBiP każdorazowo zawiera porozumienie z instytucją przyjmującą studentów na praktyki. Są to głównie urzędy organów administracji rządowej i

samorządowej, banki, zakłady ubezpieczeń oraz inne jednostki sektora finansowego.

Studenci niepełnosprawni mają możliwość dostępu do wszystkich pomieszczeń Uczelni, w tym do gabinetu Dziekana i dziekanatu. W budynku znajdują się pomieszczenia socjalne dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Biblioteka i czytelnia nie dysponują urządzeniami dostosowanymi do potrzeb studentów słabo widzących lub niewidomych, jednak pracownicy biblioteki starają się im świadczyć niezbędną pomoc w razie potrzeby. Przystosowanie bazy dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych należy ocenić jako zadowalające. Dla studentów z niepełnosprawnością przygotowane są w Uczelni dodatkowe udogodnienia w postaci wydzielania strefy parkowania dla osób niepełnosprawnych, dostęp do wind w celu ułatwienia poruszania się po piętrach. Rozwiązywanie problemów związanych z kształceniem studentów niepełnosprawnych wspomaga Opiekun ds. Studentów Niepełnosprawnych.

W poprzedniej ocenie jakości kształcenia nie sformułowano krytycznych uwag dotyczących infrastruktury naukowo-dydaktycznej i jej wpływu na możliwość realizacji efektów kształcenia.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego:

Jednostka dysponuje nowoczesną i odpowiednio wyposażoną bazą dydaktyczną. Prawdopodobnie służy ona realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów i jest dobrze dostosowana do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, zapewniając dostęp do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku studiów. Nie budzi zastrzeżeń wyposażenie biblioteki. Również przystosowanie bazy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami jest wystarczające.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Jak podkreślono w Raporcie Samooceny Wydział Nauk Społecznych i Technicznych przywiązuje wagę do działalności naukowo-badawczej, stanowiącej ważny czynnik rozwoju kadry akademickiej. W obrębie Katedry Ekonomii dotychczas prowadzone były badania z zakresu makro- i mikroekonomii, polityki gospodarczej, dokonywano analiz i prognozowania zdarzeń w gospodarce, zajmowano się sprawami bezpieczeństwa ekonomicznego, procesem marketingu terytorialnego, analizą ekonomiczno-finansową firm, analizą kondycji finansowej samorządu. Obszarem badawczym była całość nauk ekonomicznych, tzn. ekonomia teoretyczna, analizy o charakterze aplikacyjnym oraz dyscypliny wiedzy związane z ekonomią i ją wspomagające, w szczególności zaś: marketing, marketing terytorialny, wizerunek organizacji; wpływ uwarunkowań makroekonomicznych na funkcjonowanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz udział władz samorządowych w rozwijaniu aktywności gospodarczej.

Charakterystyczną cechą prac badawczych prowadzonych w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w zakresie ekonomii jest ich różnorodność oraz interdyscyplinarność. Budowa sieci współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, administracją publiczną, firmami usługowymi służyć ma wsparciu prowadzonych badań oraz lepszemu poznaniu potrzeb lokalnych instytucji i przygotowaniu właściwej oferty badawczej. Katedra Ekonomii bierze udział w procesie wspierania ogniw gospodarczych, przygotowując program prac licencjackich i magisterskich mogących być wykorzystanymi na rzecz regionalnych podmiotów gospodarczych. Doprowadzi to do zwiększenia poziomu wiedzy, która może służyć podmiotom rynkowym. Proces przygotowywania prac, pod kątem potrzeb firm, bezpośrednio wzmacnia pozycję Uczelni, zarówno w kontekście ewentualnej współpracy z sektorem przedsiębiorczości, jak również zainteresowania potencjalnych studentów ofertą Uczelni. Zaangażowane w proces firmy zostają wyposażone w wiedzę, która może bezpośrednio przełożyć się na wzrost ich konkurencyjności.

W minionych dwóch latach pracownicy Katedry Ekonomii prowadzili trzy projekty badawcze: (1) projekt „Marketing terytorialny jako element oddziaływania jednostki na otoczenie oraz kreowania jej wizerunku. Aspekt ekonomiczny, społeczny i kulturowy”, (2) projekt „Analiza finansowa przedsiębiorstw regionu ostrowieckiego” oraz (3) projekt „Funkcjonowanie przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej”.

W ubiegłych latach w budżecie Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości nie były wyodrębnione środki na prowadzenie działalności naukowo-badawczej, tym niemniej szacunkowy nakład Uczelni na tego typu działalność w roku akademickim 2013-2014 wyniósł 35.000 zł. W budżecie na rok akademicki 2014-2015 przeznaczono na działalność naukowo-badawczą 50.000 zł, pochodzących ze źródeł własnych Uczelni. Środki te powinny być sukcesywnie zwiększane. Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia w stopniu dostatecznym. Na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

W ciągu ostatnich trzech lat Katedra Ekonomii współorganizowała trzy konferencje naukowe: (1) Ogólnopolską Konferencję Naukową „Polityka i proces rozwoju lokalnego i regionalnego w warunkach globalizacji” w Ostrowcu Świętokrzyskim, 26-27 maja 2011 r., (2) Ogólnopolską Konferencję Naukową „Aspekt instytucjonalny i instrumentalny strategii rozwoju regionu” w Limanowej, 23-24 maja 2012 r. oraz (3) Ogólnopolską Konferencję Naukową „Nowoczesna gospodarka komunalna w warunkach Unii Europejskiej” w Ostrowcu Świętokrzyskim, 22-23 maja 2013 r.

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości wydaje własne zeszyty naukowe „*Acta Scientifica Academiae Ostroviensis*”. Periodyk ten ukazuje się średnio raz w roku, a autorami artykułów są pracownicy naukowcy Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości, jak również najlepsi studenci, którzy mają możliwość publikowania fragmentów swoich prac dyplomowych. Dotychczas ukazało się 36 numerów zeszytów naukowych. Od 2012 roku „*Acta Scientifica Academiae Ostroviensis*” ukazują się jedynie w wersji elektronicznej w dwóch seriach - Sectio A, Nauki humanistyczne, społeczne i techniczne oraz Sectio B, Nauki medyczne, kultura fizyczna i zdrowie. Artykuły zamieszczane w zeszytach naukowych są recenzowane zgodnie z kryteriami opublikowanymi w regulaminie wydawniczym, który umieszczony jest na stronie zn.wsbiip.edu.pl. Pracownicy kierunku *ekonomia* publikują również w zewnętrznych czasopiśmie naukowych. Weryfikacja dorobku naukowego pracowników wchodzących w skład minimum kadrowego na wizytowanym kierunku (studia licencjackie i magisterskie) pozwala zauważyć, że część wykładowców w niewielkim stopniu wykorzystuje możliwości publikowania wyników swoich badań naukowych, jakie stwarza im Uczelnia.

W planie naukowo-badawczym Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych na lata 2014-2017, w ramach Katedry Ekonomii przewidziano realizację czterech projektów: (1) „Ekonomiczne i społeczne następstwa kryzysu gospodarczego na przykładzie powiatu ostrowieckiego” (lata 2015-2017); (2) „Środki unijne szansą na rozwój gospodarczy” (lata 2015-2017); (3) „Nowoczesna administracja publiczna szansą na rozwój regionalny” (lata 2015-2017), oraz (4) „Finansowanie działań administracji publicznej a problem bezpieczeństwa publicznego” (lata 2015-2016).

W działalności naukowo-badawczej Katedry Ekonomii uczestniczą studenci, w tym przede wszystkim członkowie koła naukowego „Economicus” przy Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych WSBiP (aktualna liczba członków: 4, przewodnicząca: Małgorzata Samson, opiekun naukowy: dr Arkadiusz Chudzik). Członkowie koła m.in.: uczestniczyli w realizacji projektu „Marketing terytorialny jako element oddziaływania jednostki na otoczenie oraz kreowania jej wizerunku. Aspekt ekonomiczny, społeczny i kulturowy”, realizując badania ankietowe na potrzeby projektu; działali w Komitecie Organizacyjnym Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Nowoczesna gospodarka komunalna w warunkach Unii Europejskiej” oraz publikują w Uczelnianym czasopiśmie naukowym „*Acta Scientifica Academiae Ostroviensis*” i innych publikacjach zbiorowych (Beata Głąb, *Stosowanie pomocy publicznej w UE na przykładzie Polski – stosowanie wyłączeń blokowych*, „ASAO” 2014, nr 3(1); Kinga Popek, *Kryzys w strefie euro –*

wczoraj i dziś, „ASAO” 2014, nr 3(1); Małgorzata Samson, *Wpływ środków unijnych z EFPR na rozwój i otoczenie gminy Ożarów*, „ASAO” 2014, nr 3(1); Ewelina Maj, Krzysztof Ostrowski, *Monokultura gospodarcza w regionie na przykładzie Huty Ostrowiec w Ostrowcu Św.* [w:] (red.) P. Dziekański, A. Olak, S. Szabo, *Ekonomia i bezpieczeństwo wyzwaniem regionu XXI w.*, Ostrowiec Św.-Rzeszów-Koszyce 2014). Oprócz tego, katedra stara się aktywizować pozostałych studentów w ramach prowadzonych przedmiotów. Przykładem może być realizacja badań ankietowych przez cały rocznik w ramach przedmiotu „Analiza i koniunktura rynku”.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci wskazali na aktywnie działające oraz otwarte na nowych członków Studenckie Koło Naukowe Economicus. Głównym celem działalności Koła jest rozwijanie zainteresowań naukowych studentów, jak również wdrażanie studentów do pracy naukowej i badawczej. Członkowie Koła Naukowego biorą udział w licznych konferencjach i seminariach naukowych, gdzie prezentują swoje prace. Do przykładowych działań koła należy zaliczyć udział w projekcie „Marketing terytorialny jako element oddziaływania jednostki na otoczenie oraz kreowania jej wizerunku. Aspekt ekonomiczny, społeczny i kulturowy”, organizacja ogólnopolskiej konferencji naukowej „Nowoczesna gospodarka komunalna w warunkach Unii Europejskiej”. Studenci publikują w Uczelnianym czasopiśmie naukowym „Acta Scientifica Academiae Ostroviensis” i innych czasopismach. W opinii studentów działania prowadzone przez Koło Naukowe umożliwiają szerokiemu gronu studentów udział w badaniach i projektach prowadzonych przez ową organizację. Nauczyciele akademicy informują oraz zachęcają studentów do udziału w prowadzonych badaniach naukowych.

W działalności naukowo badawczej Katedra Ekonomii podejmuje współpracę międzynarodową, m.in. z: Narodowym Uniwersytetem Akademia Ostrogska (Ukraina), Wysoką Szkołą Bezpečnostného Manažérstva v Košiciach (Słowacja), Akademią Ozbroyených Síł Generála Milana Rastislava Štefánika (Słowacja) oraz Lwowskim Narodowym Uniwersytetem Rolniczym (Ukraina). Współpraca ta obejmuje staż naukowo-dydaktyczny oraz cykl spotkań ze studentami, wspólne publikacje, udział w konferencjach, seminariach, pobyty studyjne, poznanie struktury i funkcjonowania Uczelni (w tym Katedry Ekonomii), problematyki realizowanych badań naukowych oraz kierunków i specjalności studiów.

Badania naukowe prowadzone przez pracowników Katedry Ekonomii mają pozytywny wpływ na jakość procesu kształcenia. Wyraża się on poprzez: praktyczny wymiar badań, sprzyjający uprzączenienu kierunku; współpracę w działalności naukowo-badawczej z otoczeniem społeczno-gospodarczym, co umożliwia udział podmiotów tego otoczenia w kształtowaniu programu studiów, efektów kształcenia i rozwiązań w zakresie form kształcenia; przenoszenie dobrych praktyk wynikających z krajowej i międzynarodowej współpracy na gruncie naukowo-badawczym na proces dydaktyczny; angażowanie w działalność naukowo-badawczą najaktywniejszych studentów.

Realizowane badania naukowe wpływają w dostatecznym stopniu na możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia, w szczególności na studiach II stopnia i proces rozwoju ocenianego kierunku studiów *ekonomia*.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

W Raporcie Samooceny przedstawiono ocenę wpływu prowadzonych w Wydziale badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania. W opinii studentów Uczelnia włącza ich w proces badań naukowych. Umożliwia studentom udział w nich, a efekty prac publikuje. Rezultaty badań są dla studentów dodatkową motywacją do pogłębiania wiedzy. Studenci mogą prowadzić badania naukowe w ramach koła naukowego. Prowadzone badania naukowe wpływają w odpowiednim stopniu na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Rekrutacja na powyższy kierunek studiów w roku akademickim 2013/2014 odbywa się na podstawie zasad określonych zarządzeniem Rektora WSBiP nr 8/2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. o przyjęciu na studia I i II stopnia wydanym na podstawie Uchwały Senatu WSBiP nr 3/2013 z dnia 23 marca 2013 r. w sprawie warunków, trybu rekrutacji oraz form studiów na poszczególnych kierunkach, w roku akademickim 2014/2015 wstęp na studia na kierunku *ekonomia* jest wolny, zaś o przyjęciu kandydata decyduje Dziekan Wydziału. Na studia II stopnia na kierunku *ekonomia* - profil ogólnoakademicki przyjmowani są absolwenci studiów I stopnia kierunku *ekonomia* oraz absolwenci innych kierunków studiów mieszczących się w obszarze nauk społecznych.

W punkcie 5 uchwały nr 3/2013 znajdujemy zapis „Wstęp na wszystkie kierunki studiów zarówno na studia stacjonarne jak i niestacjonarne jest wolny. [...] Warunkiem przyjęcia jest złożenie kompletu dokumentów”. O przyjęciu na studia decyduje kolejność zgłoszeń. Szczegółowe decyzje w sprawach przyjęcia na studia podejmuje dziekan odpowiedniego Wydziału.

Procedury rekrutacji studentów nie dyskryminują żadnej z grup potencjalnych kandydatów na studia. Liczba rekrutowanych studentów systematycznie spada i jest obecnie bardzo mała: na studiach I stopnia - 43 osoby na I roku, natomiast na studiach II stopnia - 21 osób na I roku. Trudno jednakże mówić o działaniach pro jakościowych, gdy rekrutuje się wszystkich kandydatów.

Zasady rekrutacji na kierunek *ekonomia* Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim należy ocenić pozytywnie. Zasady są powszechnie dostępne na stronie internetowej Uczelni. Na studia I stopnia rekrutacja odbywa się na podstawie wspólnych list rankingowych obejmujących kandydatów posiadających świadectwo egzaminu dojrzałości, matury międzynarodowej, matury dwujęzycznej lub dokumentu równoważnego uzyskanego za granicą. Na studia II stopnia na kierunku *ekonomia* są przyjmowani absolwenci studiów I stopnia kierunku *ekonomia* oraz absolwenci innych kierunków studiów mieszczących się w obszarze nauk społecznych na podstawie wyników uzyskanych w trakcie studiów I stopnia. Oferta edukacyjna skierowana jest do wszystkich osób zainteresowanych problematyką ekonomii. W ocenie studentów, przyjęte zasady rekrutacji umożliwiają dobór odpowiednich kandydatów do uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

7.2)

System oceny jest zorientowany na proces uczenia się. Jest przejrzysty i sformułowany obiektywnie. Pracownicy prowadzący wykłady i ćwiczenia stawiają konkretne wymagania i obiektywnie oceniają wkład studenta w osiąganie zakładanych do realizacji dla danego przedmiotu efektów kształcenia. Nakład pracy studenta i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia został określony w sylabusach przedmiotów. System ECTS został opracowany przy założeniu, że powinien odzwierciedlać nakład pracy studenta na opanowanie wiedzy z każdego przedmiotu przewidzianego programem nauczania. Według studentów wizytowanego kierunku punkty ECTS przypisane do poszczególnych przedmiotów poprawnie uwzględniają czas oraz nakład pracy studenta.

Przyjęte rozwiązania w zakresie konstrukcji systemu oceny osiągnięć studentów są prawidłowe. Organizacja procesu kształcenia jest ukierunkowana na motywowanie studentów do systematycznej nauki w trakcie studiów. Zaliczenia przeprowadzane są w różnej formie: egzaminów, testów, zaliczeń, ćwiczeń praktycznych, prezentacji itd., sprawdzając zarówno wiedzę, umiejętności, natomiast kompetencje społeczne studentów sprawdzane są przez formy pracy studentów na zajęciach, w tym poprzez pracę w grupach. Studenci są poinformowani o możliwości skorzystania z egzaminu poprawkowego i komisyjnego. Znają także obowiązujące w tym względzie procedury, zawarte w Regulaminie Studiów (§ 6. Zaliczanie zajęć).

Wymagania egzaminacyjne, forma i kryteria oceny osiągniętych efektów zawarte są w sylabusach jak również przedstawiane studentom przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach w semestrze. Egzaminy i zaliczenia odbywają się zgodnie z przedstawionymi wymogami. Egzaminy odbywają się w terminie wcześniejszym, indywidualnie ustalonym z wykładowcą, podstawowym w trakcie sesji egzaminacyjnej i raz w terminie poprawkowym. Istnieje możliwość przystąpienia do tzw. egzaminu zerowego, którego zasady ustalane są przez prowadzącego w porozumieniu ze studentami. Student w uzasadnionych przypadkach ma możliwość przystąpienia również do egzaminu i zaliczenia komisyjnego w którym to oceniany jest przez niezależną komisję. W zaliczeniu komisyjnym, na wniosek studenta, bierze udział w charakterze obserwatora wskazany nauczyciel akademicki lub upoważniony przedstawiciel samorządu studentów. Opłaty za egzamin poprawkowy oraz egzamin komisyjny nie mają miejsca na wizytowanej Uczelni. Zdaniem studentów system oceny osiągnięć jest przejrzysty i obiektywny, pozwala właściwie realizować zakładane cele dydaktyczne. W trakcie semestru weryfikacja osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia odbywa się za pomocą odpowiedzi ustnej, testu, kolokwium, wykonywania ćwiczeń. Weryfikacja cząstkowa dotyczy również studentów objętych indywidualnym planem i programem kształcenia.

7.3)

Studenci na wizytowanym kierunku *ekonomia* nie przejawiają zainteresowania mobilnymi formami studiowania. Na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych funkcjonuje program Erasmus, ale do czasu wizytacji ani jeden słuchacz kierunku nie korzystał z możliwości kontynuacji swojej edukacji w innym ośrodku akademickim. Studenci kierunku *ekonomia* nie są zainteresowani wyjazdami zarówno ze względu na obawy, jak i niedostatki w zakresie umiejętności językowych. Słuchacze kierunku posiadają odpowiednią wiedzę w zakresie studiów w innych ośrodkach, krajowych i zagranicznych oraz wiedzę na temat systemu ECTS. Nie są to główne powody niekorzystania z możliwości wyjazdów.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, iż Uczelnia poprawnie informuje ich na temat możliwości wymian międzyuczelnianych. Oferta Uczelni zagranicznych dla studentów kierunku *ekonomia* jest w opinii studentów wystarczająco obszerna. Studenci zainteresowani programami wymiany zagranicznej otrzymują pomoc organizacyjną ze strony pracowników Uczelni. Informacje dotyczące różnego rodzaju programów stypendialnych, ze szczególnym uwzględnieniem programu ERASMUS, są rozpowszechniane w formie spotkań ze studentami, a także znajdują się na stronie internetowej Uczelni. Prowadzone działania informacyjne w zakresie programów wymiany studenckiej umożliwiają zainteresowanym studentom uzyskanie przejrzystych informacji. Przyjęty system punktów ECTS oraz uznawalność przedmiotów w pełni umożliwiają przystąpienie do programów międzynarodowych. Pomimo korzystnych warunków wymian, studenci kierunku *ekonomia* dotychczas nie byli zainteresowani wymianami, wskazując za przyczynę barierę językową oraz nie widząc potrzeby poszerzania swej wiedzy w innych ośrodkach dydaktycznych. Mimo wskazanej wcześniej bariery językowej, zadowoleni są z oferty i jakości prowadzonych lektoratów. W ich opinii oferta jest szeroka, przystosowana do potrzeb rynku pracy oraz ich zainteresowań.

7.4)

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci pozytywnie ocenili system pomocy dydaktycznej na kierunku *ekonomia*. Sylabusy przedstawiane studentom przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć w semestrze oraz udostępniane za pośrednictwem strony internetowej Uczelni są w ocenie studentów kompletne i zrozumiałe. Zawierają wszystkie wymogi w stosunku do studentów, treści programowe, opisane efekty kształcenia oraz literaturę związaną z przedmiotem. Pozytywnie ocenili ich przydatność w odniesieniu do osiągnięcia efektów kształcenia. Nauczyciele akademicy dostępni są podczas konsultacji jak również za pośrednictwem poczty

elektronicznej. Uwzględniają potrzeby i pomagają studentom objętym Indywidualnym programem i planem studiów.

Dzięki wykorzystaniu przez nauczycieli akademickich udogodnień technicznych studenci mają możliwość poszerzania swej wiedzy poprzez materiały udostępniane w systemie e-learning które oceniają bardzo pozytywnie. W trakcie spotkania studenci wielokrotnie zaznaczali możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych, oraz dostępność pomocy naukowych w tym tych zalecanych przez nauczycieli akademickich, umożliwiających realizację zakładanych celów i efektów kształcenia.

Wysoko oceniona została kultura osobista oraz pomoc ze strony osób pracujących w jednostkach odpowiedzialnych za obsługę studentów. Godziny otwarcia dopasowane są do potrzeb studenta, a dziekanaty udzielają wszelkich informacji związanych z realizacją i organizacją procesu kształcenia.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA, studenci wyrazili również zadowolenie z obowiązującego systemu przyznawania pomocy materialnej. Szczegółowe zasady i tryb przyznawania pomocy materialnej dla studentów zawiera Regulamin pomocy materialnej dla studentów WSBiP wprowadzony Zarządzeniem Rektora WSBiP nr 19/2012 z dnia 7 grudnia 2012 r. opracowany w porozumieniu z Uczelnianym Samorządem Studenckim. Regulamin przewiduje wszystkie formy pomocy materialnej określone w art. 173 Ustawy. Dotacja wynikająca z art. 94 ust. 1 pkt. 7 Ustawy została podzielona zgodnie z dyspozycją art. 174 Ustawy, czego dowodzi przedłożona podczas wizytacji dokumentacja. Wysokość świadczeń pomocy materialnej ustalana jest corocznie przez Rektora w porozumieniu z samorządem studenckim, co potwierdza przedłożona podczas wizytacji dokumentacja. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci pozytywnie ocenili zarówno obowiązujące kryteria jak i wysokość świadczeń. Pozytywnie należy ocenić dostęp do wszystkich informacji związanych z systemem pomocy materialnej, zapewniony poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na stronie internetowej oraz możliwość uzyskania dodatkowych informacji w dziekanacie.

Mechanizmami motywującymi studentów wizytowanego kierunku do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia, są stypendia rektora, oraz chęć uzyskania wyższych kwalifikacji przekładających się na lepszy start na rynku pracy. Dzięki przejrzystości kryteriów oraz rzetelnemu uwzględnianiu odpowiednio uzasadnionych osiągnięć studenci chętnie korzystają ze wsparcia jakie zapewnia Uczelnia.

W Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim aktywnie działa Samorząd Studentów oraz koła naukowe. Przedstawiciele organizacji podkreślili pozytywną ocenę opieki merytorycznej i materialnej zapewnianej przez Uczelnię, jak również zaangażowanie Władz i pracowników we współpracę ze studentami. Środki przyznawane są przez Samorząd Studentów na podstawie konkursu grantowego dla organizacji. Przedstawiciele Samorządu podkreślali partnerskie relacje z Władzami oraz chęć współpracy na wszystkich płaszczyznach. Cieszą się wsparciem oraz dobrymi relacjami. Sporadycznie pojawiające się problemy zostają szybko rozwiązane. Władze reagują na wszelkie wnioski Samorządu z odpowiednią uwagą i zaangażowaniem.

W zakresie systemu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków, na Uczelni funkcjonuje system o charakterze niesformalizowanym. Pomimo to, Studenci znają procedurę i wiedzą do kogo należy zgłaszać ewentualne skargi lub wnioski. Podstawowym kontaktem dla Studentów w sprawach trudnych jest opiekun roku który aktywnie uczestniczy w życiu swojego roku studiów. Studenci wskazali również na fakt otwartego na ich problemy Samorządu który to chętnie angażuje się i pomaga w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci jednoznacznie wyrazili swoje zadowolenie z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. Podkreślali, iż dzięki otwartości władz i pracowników Uczelni, mogą realizować swoje pasje i zainteresowania a wszelkie formy aktywności studenckiej cieszą się odpowiednim wsparciem.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólne: (ocena: w pełni.)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady przyjęć na studia reguluje Uchwała nr 3/2013 Senatu Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. z dnia 23 marca 2013r. w sprawie warunków, trybu rekrutacji oraz form studiów na poszczególnych kierunkach. Przyjęte zasady mają charakter bardzo ogólny. Zasady rekrutacji są przejrzyste i umożliwiają przeprowadzenie procesu rekrutacji z poszanowaniem zasady równości oraz braku dyskryminacji.

7.2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, a zarazem jest przejrzysty. System oceny osiągnięć studentów Państwowej Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim na kierunku *ekonomia* w pełni spełnia wymagane kryteria. System ten jest przedstawiony w sposób przejrzysty i zrozumiały dla studentów. Studenci ocenili go jako obiektywny i zachęcający do pogłębiania swojej wiedzy i rozwoju umiejętności poprzez różne formy prowadzenia i w efekcie zaliczenia zajęć.

7.3) Uczelnia umożliwia oraz wspiera studentów w odbyciu części procesu kształcenia w ramach wymian krajowej oraz międzynarodowej, co nie znajduje jednak odzwierciedlenia w ilości wymian ze względu na brak zaangażowania ze strony studentów. W programie Erasmus jak dotychczas studenci nie brali udziału, a jedynie nauczyciele akademicki. Sfera ta wymaga podjęcia przez władze dziekańskie działań o charakterze aktywizującym.

7.4) Uczelnia oferuje szeroki i odpowiedni zakres wsparcia naukowego, dydaktycznego i socjalnego, a poprzez swoje działania wspiera rozwój studentów ocenianego kierunku.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

W Uczelni Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia funkcjonuje na podstawie Uchwały Senatu Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim Nr 21/2011 z dnia 1 października 2011 r. w sprawie utworzenia w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (USZJK). Zadania USZJK i Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (WZdsJK) oraz Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia (WZds.OJK) zostały określone Zarządzeniem Nr 18/2012 z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie określenia szczegółowych zadań Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia oraz Wydziałowych zespołów ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia.

Zarządzeniem Nr 10/2014 z dnia 18 października 2014 r. Dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych w sprawie powołania składu osobowego Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia powołał organy funkcjonujące w strukturze Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na poziomie Wydziału. Odpowiedzialność za organizację procesu kształcenia na kierunku spoczywa także na:

a) Radzie Wydziału - organie kolegialnym Uczelni. Przedmiotem obrad Rady Wydziału są również zagadnienia dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

b) Dziekanie.

c) Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia (przedstawiono podczas wizytacji harmonogram prac na rok 2015), do którego kompetencji należy:

- opracowanie programów kształcenia oraz zmian w programach kształcenia;
- opracowanie metod podnoszenia jakości kadry dydaktycznej;
- opiniowanie poprawności przydziału zajęć dydaktycznych;

- opracowanie kryteriów oceny działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich;
- d) Wydziałowym Zespole ds. Oceny Jakości Kształcenia (przedstawiono podczas wizytacji harmonogram prac na rok 2015), do którego kompetencji należy:
 - analizowanie zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy;
 - monitorowanie prawidłowości oceniania studentów;
 - analizowanie prawidłowości stosowania systemu punktów ECTS;
 - analizowanie wymogów stawianych wobec prac dyplomowych;
 - monitorowanie jakości prac dyplomowych.

Weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia odbywa się poprzez:

- ocenę karty przedmiotu i weryfikację zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych poprzez analizę nasycenia efektów kierunkowych z macierzy pokrycia efektów;
- ocenę procesu dyplomowania zgodnie z procedurą dyplomowania;
- ocenę praktyk studenckich/słuchaczy studiów podyplomowych zgodnie z regulaminem praktyk;
- analizę zakresu wymiany międzynarodowej studentów;
- ocenę osiągnięć kół naukowych;
- badanie losów absolwentów;
- badanie opinii pracodawców.

Proces weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest opisany w procedurze nr 2 Księgi Procedur Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Następnie weryfikacja efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk/stażu jest opisana w Procedurze nr 10 Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Elementami procesu weryfikacji praktyk są:

- weryfikacja dokumentów potwierdzających realizację praktyk (w tym karty przebiegu praktyki zawodowej) zgodnie z planem i harmonogramem praktyk przez studentów, dokonywana przez kierunkowego opiekuna praktyk;
- przygotowanie przez kierunkowego opiekuna praktyk szczegółowego sprawozdania z realizacji i hospitacji praktyk kierownikowi praktyk WSBiP;
- analizę sprawozdań kierunkowych opiekunów praktyk przez Wydziałowy zespół ds. oceny jakości kształcenia;
- nadzorowanie prawidłowości odbywania praktyk przez kierownika praktyk WSBiP;

Weryfikacji sprawozdań kierunkowych opiekunów praktyk studentów Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych za rok akademicki 2013/2014 dokonał Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia.

Za monitorowanie karier zawodowych absolwentów odpowiedzialny jest Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości (zarządzenie Rektora WSBiP nr 8/2011). Zgodnie z systemem monitorowania karier badanie dotyczyło absolwentów wszystkich form studiów roku akademickiego 2012/2013. W tym celu AIP przystąpił do projektu „Czas na zmianę – e-platforma jako narzędzie pozwalające na dostosowanie wyższym Uczelniom swojej oferty edukacyjnej do oczekiwań rynku pracy”. Przeprowadzone zostało dwukrotnie badanie pilotażowe – po 6 i 12 miesiącach od zakończenia studiów.

W oparciu o plan przeprowadzono hospitacje zajęć, natomiast na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji został opracowany „Raport z badań oceny nauczycieli akademickich przez studentów Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w roku akademickim 2013/2014”.

Informacje dotyczące jakości kształcenia dostępne są na stronie internetowej WSBiP w zakładce „Jakość Kształcenia”. Dodatkowo na stronie internetowej Uczelni dostępne są szczegółowe informacje dotyczące polityki jakości związanej z prowadzonymi kierunkami studiów, takimi jak: regulamin studiów, regulamin praktyk zawodowych itd.

Na szczególne podkreślenie zasługuje opracowanie w 2014 roku „Księgi procedur” obejmującej 15 trybów postępowania na rzecz zapewnienia optymalnej jakości kształcenia. Dokument ten zawiera kilkadziesiąt szczegółowych załączników (kwestionariusze ankietowe, karty hospitacji, arkusze ocen itp.). Warto również nadmienić, że dowodem na prawidłowe

funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia są jego pozytywne oceny w ramach wizytowanych w ubiegłym roku 3 kierunków studiów, prowadzonych przez WSBiP.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia powinien być zorientowany na wykrywanie uchybień i odpowiednio wczesną antycypację zagrożeń. Zagadnienie to doskonale obrazuje problem z zapewnieniem minimum kadrowego. Władze Uczelni i Wydziału muszą być lepiej przygotowane na sytuację, w której macierzyste Uczelnie odmawiają niektórym swoim wykładowcom pracy etatowej w konkurencyjnych szkołach wyższych.

8.2).

W system zapewnienia jakości kształcenia zaangażowani są różni inni interesariusze. Podczas wizytacji Zespołowi Oceniającemu PKA przedstawiono Regulamin współpracy Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych WSBiP z interesariuszami zewnętrznymi (otoczeniem społeczno – gospodarczym), który określa zasady tej współpracy. Pozytywnie należy ocenić działalność Rady Ekspertkiej. Grupę tę tworzą 24 podmioty, w tym 16 podmiotów bezpośrednio związanych z kierunkiem *ekonomia*. W tej kategorii mieszczą się: organy samorządu terytorialnego – 5, przedsiębiorcy – 6, placówki oświatowe – 2, organy samorządu gospodarczego – 2, organizacje pozarządowe – 1. Zakres współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym określa Regulamin współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, przyjęty przez Radę Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych 18 maja 2014 r. Zarządzenie Dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych WSBiP z dnia 30 sierpnia 2014 roku.

Przedstawiciele studentów, stanowiąc ponad 20% składu Senatu Uczelni oraz Rady Wydziału, mają zapewnioną właściwą reprezentację, co potwierdziła przedłożona podczas wizytacji dokumentacja. Należy zatem uznać, że spełniona jest dyspozycja art. 61 ust. 3 oraz art. 67 ust. 4 Ustawy. Jednostka prowadzi działania mające na celu aktywizację studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia. Studenci uczestniczą w pracach Wydziałowego zespołu ds. jakości kształcenia oraz Wydziałowego zespołu ds. oceny jakości kształcenia. Zgodnie z opinią przedstawioną przez przedstawicieli samorządu studenckiego, studenci mają pełną swobodę wypowiedzi podczas posiedzeń oraz uczestniczą w pracach poza posiedzeniami. Uczestniczą w pracach zespołów roboczych oraz komisji w zakresie zapewniania jakości kształcenia. W opinii studentów, aktywnie uczestniczą oni w pracach Komisji a ich zdanie jest uznawane na równi z opinią pozostałych członków.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami Uczelni zajęcia dydaktyczne podlegają ocenie studentów przy wykorzystaniu anonimowych ankiet wprowadzonych Zarządzeniem Rektora WSBiP nr 15/2014 z dnia 19 maja 2014 w sprawie wprowadzenia znowelizowanego wzoru kwestionariusza ankiety oceniającej nauczycieli akademickich w WSBiP. Ankieta przeprowadzana jest w pełni anonimowo, na wszystkich zajęciach prowadzonych na kierunku. Kształt ankiety konsultowany był z Samorządem Studentów. Ankieta zawiera zarówno pytania zamknięte jak i otwarte, uwzględnia również możliwość swobodnej wypowiedzi studenta na temat prowadzonych zajęć oraz prowadzącego. W opinii studentów godnym docenienia jest ten proces. Pozytywnie oceniają zarówno narzędzie badania jak i jego skuteczność.

Z opinii studentów przedstawionej podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że studenci ocenianego kierunku mają świadomość celu i istoty badań ewaluacyjnych oraz chętnie w nich uczestniczą. Studenci jednoznacznie wskazali na zasadność przeprowadzanej ankiety badającej opinię o pracownikach oraz jakości prowadzonych przez nich zajęć w których to mogą wyrażać swoje zdanie między innymi o poziomie kadry, prowadzonych zajęciach, przydatności zasobów Uczelni w uzyskaniu zakładanych kwalifikacji. Studenci zgodnie z deklaracją Władz Uczelni mają zapewniony dostęp do wyników badania, aczkolwiek nie korzystali z tej możliwości. W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci wyrazili brak zainteresowania ze swej strony wynikami badania.

Podczas poprzedniej akredytacji jakości kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim Uczelnia uzyskała pozytywną ocenę, co potwierdza Uchwała Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej nr 641/2010 z dnia 7 lipca 2010 roku. Powyższa uchwała nie zawierała żadnych zaleceń związanych z systemem zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+/-	+	+/-	+/-	+
umiejętności	+	+/-	+	+/-	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+/-	+	+/-	+/-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: (ocena: w pełni.)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Uczelnia zapewniła ramy funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, które generalnie odnoszą się do funkcjonowania całej Uczelni, ale zostały również uszczegółowione na poziomie Wydziału. System zagwarantowania wysokiej jakości kształcenia na Wydziale obejmuje wszystkie istotne elementy, w szczególności: przegląd programów kształcenia, ocenę nauczycieli akademickich, hospitacje zajęć, ocenę warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych. Wydział udostępnił podczas wizytacji szereg materiałów, które stanowią udokumentowanie prowadzonych działań projakościowych. Skuteczność tych działań, szczególnie w zakresie zapewnienia stabilności minimum kadrowego w dłuższym horyzoncie czasu, wymaga intensyfikacji prac. W oparciu o podejmowane działania można stwierdzić, że na Wydziale zostały stworzone i wdrożone mechanizmy, które prowadzą do doskonalenia jakości kształcenia.

8.2) Wydział Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim wypracował dobre procedury zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonywania ocen efektów kształcenia. Wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów. W działaniach tych aktywnie uczestniczą interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni. Studenci aktywnie biorą udział w procesie zapewniania jakości kształcenia. Władze Uczelni włączają studentów do prac w zakresie doskonalenia procesu kształcenia oraz podejmują działania mające na celu uświadamianie i aktywizowanie studentów w tym obszarze. Ocena kadry dydaktycznej cieszy się zainteresowaniem wśród studentów i w ich ocenie skutecznie wpływa na doskonalenie procesu kształcenia.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku			X		
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe			X		
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych		X			
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Podsumowanie i rekomendacje zawarte w raporcie z wizytacji:

1. Wydział Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim realizuje kształcenie na kierunku *ekonomia* zgodnie z założeniami opracowanej strategii i sformułowanej misji Uczelni. **Konieczne jest jednakże pełniejsze powiązanie strategii rozwoju Wydziału ze strategią rozwoju Uczelni.** Władze jednostki powinny więcej uwagi poświęcić czynnikom determinującym stabilność kształcenia na kierunku „ekonomia”.
2. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku oraz programy kształcenia zostały stworzone przy znacznym udziale interesariuszy. Innowacyjność i mobilność kształcenia na ocenianym kierunku jest jednak relatywnie niewielka.
3. Wydział posiada właściwie zbudowaną hierarchię efektów kształcenia (efekty kierunkowe i przedmiotowe) oraz system ich weryfikacji. W Raporcie Samooceny (a także w systemie POLON) podano, że efekty kształcenia odnoszą się do obszaru nauk społecznych, natomiast nie sprecyzowano w jakich dyscyplinach naukowych (podstawowych i uzupełniających) się lokują. Kompleksowa analiza deklarowanych efektów kształcenia każe wnioskować, że zakładane efekty kształcenia mogą być przypisane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny podstawowej: ekonomia oraz dyscyplin uzupełniających: nauki o zarządzaniu, finanse i prawo. **Takie lub nieco zmodyfikowane przyporządkowanie efektów kształcenia powinno zostać usankcjonowane stosowną uchwałą Senatu Uczelni.**
4. WSBiP znajduje się w fazie inicjowania systemu monitorowania losów zawodowych absolwentów. **Konieczne są działania na rzecz wdrożenia skutecznego systemu badania karier zawodowych absolwentów ocenianego kierunku.**

5. Program studiów umożliwia osiągnięcie założonych kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia, a organizacja procesu kształcenia tworzy odpowiednie warunki do sprawnej jego realizacji.
6. **Niezbędne jest przedstawienie propozycji uzupełnienia minimum kadrowego na studiach II stopnia.** Innym zagadnieniem, na które należałoby zwrócić uwagę jest potencjalne zagrożenie stabilności minimum kadrowego w przyszłości, tkwiące w znacznym zaawansowaniu wiekowym i nabyciu uprawnień do świadczeń emerytalnych przez część kadry. Relatywnie wysoka fluktuacja minimum kadrowego na wizytowanym kierunku *ekonomia* powoduje, że **władze Uczelni powinny bardziej skutecznie zabiegać o młodych pracowników naukowych, którzy posiadają wykształcenie i dorobek z dziedziny nauk ekonomicznych.** Dorobek naukowy części kadry jest relatywnie skromny i władze dziekańskie powinny podjąć zdecydowane kroki na rzecz jego ilościowej i jakościowej poprawy. **Należy bardziej skutecznie stymulować wykładowców do publikowania wyników własnych badań naukowych.** Jest to bowiem jedna z wiodących przesłanek akademickości Uczelni.
7. Baza dydaktyczna w pełni pozwala na realizację procesu dydaktycznego na kierunku *ekonomia*, jednak podejmowane w tym zakresie działania powinny w większym stopniu uwzględniać przystosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
8. Środki finansowe przeznaczane na badania naukowe należy sukcesywnie zwiększać. Kształcenie na studiach II stopnia o profilu ogólnoakademickim wymaga bowiem bardziej kompleksowego wykorzystywania wyników realizowanych projektów badawczych i grantów w pracy dydaktycznej.
9. Pewne zastrzeżenia budzi stosunkowo niski poziom umiędzynarodowienia studiów. Struktura programu studiów i organizacja procesu kształcenia sprzyja mobilności studentów, jednak studenci nie są zainteresowani wymianą międzynarodową. Dlatego też **zaleca się podjęcie działań mających na celu promocję szerszego uczestnictwa w wymianie studenckiej, szczególnie na szczeblu międzynarodowym.**
10. Wydział Nauk Społecznych i Technicznych Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim wypracował i wdrożył mechanizmy (określane jako Księgi procedur), które służą doskonaleniu jakości kształcenia. Działania w tej sferze zostały mocno zintensyfikowane w minionym i bieżącym roku akademickim. **Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia powinien być zorientowany na wykrywanie uchybień i odpowiednio wczesną antycypację zagrożeń.** O niezawodności systemu przesądza między innymi umiejętność zapewnienia stabilnego minimum kadrowego.

W odpowiedzi na raport z wizytacji Pani Rektor Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim nadesłała w dniu 18 marca 2015 roku dokumentację ilustrującą działania naprawcze podjęte przez władze Uczelni i Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych WSBiP. Nadesłane wyjaśnienia zawarto w 11-stronicowym piśmie przewodnim i w 11 obszernych załącznikach. Poniżej zamieszczono ocenę działań korygujących dotyczących poszczególnych zaleceń zawartych w raporcie z wizytacji.

Formułowane zalecenia:

1. Konieczne jest pełniejsze powiązanie strategii rozwoju Wydziału ze strategią rozwoju Uczelni.

Obowiązująca strategia rozwoju Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2011-2015 została przyjęta Uchwałą Senatu nr 15/2011. Zawarto ją w załączniku nr 1 do odpowiedzi na raport z wizytacji. Jest to bardzo krótki, dwustronicowy dokument, w którym wymieniono jedynie cele działań strategicznych. Część z nich nie posiada już waloru aktualności, (np. cel nr 1) ponieważ konstruowane były przed 5 laty. Strategia nie zawiera bezpośrednich odniesień do rozwoju poszczególnych Wydziałów, w tym WNSiT. Jest dokumentem lakonicznym i wymagającym korekty. Przede wszystkim chodzi o okres jej obowiązywania, który

upływa w bieżącym roku. Konieczne jest zatem przygotowanie i zatwierdzenie stosowną uchwałą nowej strategii WSBiP na lata 2016-2020. Powinien być to kompleksowy dokument, przykładowo obejmujący zadania strategiczne Uczelni w obszarze: współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, kształcenia, nauki, współpracy krajowej i międzynarodowej, zarządzania i finansowania Uczelni, polityki kadrowej, rozwoju infrastruktury i działań promocyjnych.

Uwzględniając fakt, że profesjonalne opracowanie strategii rozwoju WSBiP i wkomponowanie w nią strategii rozwoju Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych (przyjętej Uchwałą Nr 6/2014 Rady Wydziału z dnia 18 maja 2014 roku) jest zadaniem czasochłonnym i wymagającym dużego zaangażowania ze strony jej władz (w osobach Rektora, Kanclerza, Dziekanów) oraz grupy przygotowującej postulowany dokument, Zespół Oceniający PKA uznaje, że weryfikacja zalecanych działań powinna nastąpić w roku akademickim 2016/2017.

2. Władze jednostki powinny więcej uwagi poświęcić czynnikom determinującym stabilność kształcenia na kierunku „ekonomia”. Innowacyjność i mobilność kształcenia na ocenianym kierunku jest jednak relatywnie niewielka.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Uczelni nadesłały Uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych i Technicznych z dnia 24 stycznia 2015 roku opiniującą koncepcje uruchomienia na studiach II stopnia nowej specjalności „Finanse i rachunkowość w procesie administrowania i gospodarowania”. Działania podjęte na rzecz poszerzenia oferty dydaktycznej uznaje się za satysfakcjonujące.

3. Kompleksowa analiza deklarowanych efektów kształcenia każe wnioskować, że zakładane efekty kształcenia mogą być przypisane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny podstawowej: ekonomia oraz dyscyplin uzupełniających: nauki o zarządzaniu, finanse i prawo. Takie lub nieco zmodyfikowane przyporządkowanie efektów kształcenia powinno zostać usankcjonowane stosowną uchwałą Senatu Uczelni.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Uczelni nadesłały stosowne Uchwały Senatu w sprawie zatwierdzenia programów kształcenia dla studiów I i II stopnia na kierunku ekonomia, prowadzonym przez Wydział Nauk Społecznych i Technicznych.

4. Uzupełnienie minimum kadrowego na studiach II stopnia.

Władze WSBiP zaproponowały wliczenie w skład minimum kadrowego w grupie adiunktów dwóch nowozatrudnionych (od lutego 2015 roku) nauczycieli akademickich. Zamieszczono ich prawidłowo wypełnione oświadczenia o przynależności do minimum kadrowego, kopie umów o pracę, kopie posiadanych dyplomów, CV zawierające opis doświadczenia zawodowego oraz wykaz publikacji. Szczegółowa analiza tych dokumentów pozwala zaliczyć w skład minimum kadrowego obydwu zgłoszonych doktorów.

Ponadto władze Uczelni wnoszą o zaliczenie w skład minimum kadrowego 3 innych adiunktów, którzy nie zostali zaliczeni do minimum kadrowego z powodu braku odpowiedniego dorobku naukowego - mieszczącego się w dziedzinach i dyscyplinach naukowych, do których zostały przypisane deklarowane efekty kształcenia. W załącznikach 7 - 10 zamieszczono ich uaktualnione wykazy dorobku naukowego oraz kserokopie publikacji. Analiza tej dokumentacji pozwala na zaliczenie 1 z wymienionych doktorów w skład minimum kadrowego. Szczegółowe uzasadnienie, w odniesieniu do konkretnych osób, znajduje się w załączniku nr 5 do niniejszego raportu.

Reasumując w wyniku działań naprawczych podjętych przez Uczelnię spełnia ona wymogi minimum kadrowego. Do minimum kadrowego zaliczono:

- na studiach I stopnia: 4 samodzielnych pracowników naukowych i 6 doktorów
- na studiach II stopnia: 6 samodzielnych pracowników naukowych i 6 doktorów.

W skład minimum kadrowego nie zaliczono zgłoszonych przez Uczelnię:

- na studiach I stopnia: 3 doktorów
- na studiach II stopnia: 2 doktorów.

Szczegółowe zestawienie znajduje się w załączniku nr 5.

5. Analiza obsady zajęć dydaktycznych oraz dorobku naukowego nauczycieli akademickich pozwala na stwierdzenie, że występują pewne rozbieżności między dorobkiem naukowym i kwalifikacjami dydaktycznymi niektórych nauczycieli akademickich, a realizowanym programem i efektami kształcenia. Obsada kadrowa kilku zajęć dydaktycznych powinna stanowić przedmiot bardziej wnikliwych analiz władz dziekańskich.

W odpowiedzi na tę uwagę władze Uczelni zamieściły obszernie wyjaśnienia uzasadniające powierzenie zakwestionowanych zajęć dydaktycznych konkretnym nauczycielom akademickim. Uwagi te mają kompleksowy charakter, zawierają wykaz publikacji naukowych i opis doświadczenia zawodowego predisponującego poszczególnych wykładowców do prowadzenia wykładów i ćwiczeń z przydzielonych przedmiotów. Zespół Oceniający PKA przyjmuje je do akceptującej wiadomości.

6. Zaleca się podjęcie działań mających na celu promocję szerszego uczestnictwa w wymianie studenckiej, szczególnie na szczeblu międzynarodowym.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Uczelni stwierdziły, że sytuacja ta jest spowodowana tym, że studenci studiujący w trybie niestacjonarnym nie mogą pozwolić sobie na 2-3 miesięczną absencję a miejscu pracy, co stanowi barierę uniemożliwiającą wyjazd. Zwróciły również uwagę, że władze dziekańskie podejmą bardziej aktywną współpracę z Uczelnianym Koordynatorem Programu Erasmus+. Aktywizacji ulegną działania o charakterze informacyjnym oraz zapraszanie wykładowców z Uczelni zagranicznych. Wskazano, że w ostatnim okresie udało się zachęcić 2 studentów Wydziału do skorzystania z oferty Erasmus+. Zespół Oceniający PKA pozytywnie postrzega wymienione działania.

Podsumowanie

W oparciu o kompleksowe wyjaśnienia nadesłane przez Panią Rektor Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, dotyczące ustosunkowania się władz Uczelni do uwag zawartych w raporcie Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 23 lutego 2015 roku Zespół Oceniający PKA podnosi do oceny „w pełni” stopień spełnienia kryterium 4 (Zasoby kadrowe). Pozostałe oceny nie ulegają zmianie.

Tabela nr 3 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Lp.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
4	Zasoby kadrowe		X			